Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-hээ гарана | № 70 (14487) | 1977 оной мартын 25, пятница | Сэн 2 мүнгэн.

ПАРТИИН ТҮСЭБҮҮД— АРАДАЙ ТҮСЭБҮҮД

СССР-эй профсоюзуудай XVI съезд

ВЦСПС-эй тоосоото элидхэлые. Центральна шалгалтын комиссиин элидхэлые мартын 23-да съезд дээрэ зүбшэн хэлсэжэ үргэлжэлhэн байгаа. Нүхэд **А. П. Кириленкые, Ф. Д. Кулаковые, В. И. Долгих, К. Ф. Катушевые, К. У. Черненкые** сугларагшад альга ташалгаар угтаба.

— КПСС-эй XXV съездын шиидхэбэринүүдтэй зохилдуулан, hалбари hалбариин профсоюзуудай эрхэнүүдые үргэдхэлгэ ашаг үрэ ба шанар дээшэлүүлхэ, эдэнэй хүдэлмэриин гурим нарижуулан hайжаруулха арга олгоно,— гэжэ нютагай промышленностиин ба коммунально-гэр hуудалай предприятинуудай хүдэлмэришэдэй профсоюзай ЦК-гай түрүүлэгшэ **Г. П. Сорокина** хэлээ. — Совет хүнүүдэй hуудал байдал улам hайжаруулха асуудалнуудта тэрэ дэлгэрэнгыгээр тогтожо хэлэhэн байна.

Барилгануудые болзорhоонь урид ашаглалгада оруулхын түлөө мүрысөөнэй БАМ-ай барилгашадай дунда үргэнөөр дэлгэрhэн тухайнь, Москвагай элитэ мэдээжэ барилгашад Н. А. Злобин, В. Е. Копелев, Н. П. Морозова болон бусадай хүдэлмэриин түрүү арга онолнуудые шудалхадань, БАМ-ай залуу барилгашадта ехэ туhаламжын үзүүлэгдэжэ байhан тухай «Тындатрансстрой» трестын барилга-хабсаралгын 592-дохи поездын комплексно бригадын бригадир-мастер **В. В. Мучицын** хөөрэбэ.

Профсоюзуудай Азербайджанай республиканска Соведэй түрүүлэгшэ **З. И. Гусейнова** үгэ хэлэхэдээ, Агууехэ Октябриин 60 жэлэй ойдо бэлдэн, республикын промышленность болон хүдөө ажахын ажалшадай туйлаhан амжалтанууд тухай хөөрэбэ. Социалис оронуудтахи хүн зоной эрхэнүүдые хазагайруулна гэжэ баруунай оронуудта худал хуурмаг хардалга гүрдэлгэнүүдые хэгшэдтэ, шууяа гаргагшадта тэрэ шанга харюу сохилто үгөө.

Ленинградай А. М. Горькиин нэрэмжэтэ Ехэ драмын театрай актер, СССР-эй арадай артист **В. И. Стржельчик** съездын трибунада гаража үгэ хэлэхэдээ, социалис искусство арадай ажабайдалтай таhаршагүй холбоотой гэжэ мэдүүлбэ. Агууехэ Октябриин 60 жэлэй ойдо Нева мүрэнэй эрье дээрэхи хотын уран hайханай коллективүүдэй үргэнөөр бэлдэжэ байhан тухайнь, үйлэдбэриин коллективүүдтэй нягта холбоо барисаа тогтооhон тухай тэрэ хөөрөө.

— Профсоюзуудай съезд дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэhэн үгэ соо хүгжэнги социалис общество байгуулгада залуу үетэнэй ехэ үүргэ дүүргэжэ байhанда үндэр сэгнэлтэ үгэhэн ушарынь совет залуушуулда хэмжээлэшэгүй ехэ хүсэ шадал, зохёохы хүсэл эрмэлзэл нэмээбэ, — гэжэ ВЛКСМ-эй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь **Е. М. Тяжельников** хэлэбэ.—Энэ үгэ гансал профсоюзуудта бэшэ, харин комсомолдо ажал ябуулгын дайшалхы программа болоно. Партиин захяа заабаринуудые хүтэлбэри болгон, залуушуулай сургал бодолой-политическэ, ажалай ба абари зангай хүмүүжэлгые саашадань шангадхаха, комсомолой бүхы хүдэлмэриин ашаг үрэ ба шанар дээшэлүүлхэ шухала.

Профсоюзай организацинуудай хүдэлмэри экономико хүгжөөлгые хурдадхаха эрхэ нүхэсэлнүүдэй нэгэниинь болоно гэжэ профсоюзуудай Литвагай республиканска Соведэй түрүүлэгшэ **К. Ю. Мацкявичюс** тэмдэглэбэ. Профсоюзуудай дэмжэлгээр продукциин шанарые залан хүтэлбэрилхэ гурим республика дотор улам үргэнөөр нэбтэрүүлэгдэжэ байна. Литвагай предприятинуудта, барилга дээрэ, хүдөө ажахыда ажалай түрүү арга онолнуудай нэбтэрүүлэгдэжэ байhан тухай оратор мэдээсээ.

— КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Брежневэй съезд дээрэ үгэ хэлэхэдээ, манай гайхамшагта ажалша эхэнэрнүүд тухай зүрхэ сэдьхэл хүдэлгэмэ, халуун дулаан үгэнүүдые хэлэhэнэйнь түлөө совет эхэнэрнүүд сэдьхэлээ хүдэлэнхэй. — гэжэ Совет эхэнэрнүүдэй комитедэй түрүүлэгшэ, Советскэ Союзай Герой **В. В. Николаева-Терешкова** мэдүүлбэ. — Эхэнэрнүүд тухайда парти болон гүрэнэй саг үргэлжын анхарал оролдолго хандуулдагайнь түлөө баяр баясхалан хүргэнэбди.

Румыниин профсоюзуудай бүгэдэ ниитын нэгэдэлэй Центральна Соведэй секретарь **Штефан Павел**, СССР-эй Уран зохёолшодой холбооной правлениин нэгэдэхи секретарь **Г. М. Марков**, техническэ мэргэжэл олгодог hуралсалай талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ **А. А. Булгаков**, Монголой Профсоюзуудай Центральна Соведэй түрүүлэгшэ **Гомбожавын Очирбат**, профсоюзуудай Молдавиин республиканска Соведэй түрүүлэгшэ **П. П. Петрик**, Ульяновск хотын В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ 1-дэхи дунда hургуулиин багша **М. Л. Усольцева**, Кубын ажалшадай профцентрэй генеральна секретарь **Роберто Вейга** гэгшэд съезд дээрэ үгэ хэлэhэн, амаршалhан байна.

Москвагай техническэ мэргэжэл олгодог училищинуудай hурагшад профсоюзуудай съездые амаршалба.

Профсоюзай хүдэлөөнэй гол шухала асуудалнуудые үдэшын заседани дээрэ зүбшэн хэлсэжэ үргэлжэлөө.

Эрдэм, техникын бүлгэмүүдэй хүдэлмэриин ашаг үрэ тухай НТО-гой Бүхэсоюзна Соведэй түрүүлэгшэ, академик **А. Ю. Ишлинский** хөөрэбэ.

В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ камвольно комбинадай нэхэгшэ, Ленинскэ комсомолой шангай лауреат **В. Н. Голубева** Агууехэ Октябриин 60 жэлэй ойн хүндэлэлдэ Ивановска бүд нэхэгшэдэй туйлаhан ажалай амжалтанууд тухай тогтожо хэлэhэн байгаа.

Профсоюзуудай Эстониин республиканска Соведэй түрүүлэгшэ **Л. Н. Ленцман**, Корейн профсоюзуудай нэгэдэлэй Центральна Комитедэй түрүүлэгшэ **Ким Гук Хун**, профсоюзуудай Киргизэй республиканска Соведэй түрүүлэгшэ **Э. А. Абакиров**, Югославиин профсоюзуудай Союзай Соведэй түрүүлэгшын орлогшо **Душан Богданов-Сенко**, профсоюзуудай Таджигай республиканска Соведэй түрүүлэгшэ **А. Хайдаров**, Лаосой профсоюзуудай федерациин түрүүлэгшэ **Санан Сутхичак**, Сириин хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзуудай бүгэдэ ниитын федерациин генеральна секретарь **Насер Изеддин** гэгшэд съезд дээрэ үгэ хэлэhэн, амаршалhан байна.

Съезд дэлхэйн ажалшад болон профсоюзуудта хандаhан хандалга нэгэн дуугаар баталан абаба.

СССР-эй профсоюзуудай XVI съезд мартын 24-дэ хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлээ.

(ТАСС).

АЖАЛ ХЭРЭГЭЭРЭЭ ХАРЮУСАХАБДИ

Мяха болон мяханай продуктнуудые ехээр үйлэдбэрилхэ тухай КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй профсоюзуудай XVI съезд дээрэ үгэ хэлэхэдээ, онсолон зааhан ушарынь бидэнэртэ, малшадта, илангаяа ойлгосотой байна.

Манай ажахы Киевскэ областиин бусад коллективүүдтэй хамта мал ажалай продукт үйлэдбэрилгые ехэдхэхэ мүрысөөнэй үүсхэл гаргаа hэн. «Калитянский» совхоз hая эмхидхэгдэhэн предприяти юм. Промышленна үндэhэ hуури дээрэ мяха үйлэдбэрилгын яhала ехэ дүй дүршэл эндэ олдонхой.

Совхознай түсэбтэ табан жэлэй хоёрдохи жэлдэ ехэ уялгануудые абанхай. 13,2 мянган тонно гахайн мяха гүрэндэ худалдахаар шиидхэгдээ. Энэнь түсэбhөө 200 тонноор ехэ.

А. ПОДГАЙНЫЙ,
Киевскэ областиин «Калитянский» совхозой шахан таргалуулгын цехэй начальник.

Апрелиин 16-да—коммунис субботник

БУЛТАДАА ГАРАХА

В. И. Ленинэй түрэhөөр 107 жэлэй ойдо зорюулагдаhан митинг үнгэргэгдэбэ. Митинг дээрэ үгэ хэлэhэн предприятиин вертолетчик, летчигууд болон инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд агууехэ багшын ойдо зорюулжа үнгэргэгдэхэ коммунис субботнигто бултадаа хабаадаха байhанаа мэдүүлбэ. Жэшээнь, «МИ-8» вертоледой командир Ю. И. Ребров, самоледой пилот-инструктор Е. В. Бельков, техническэ таhагай инженер О. Г. Бадмацыренов, ашаа шэрэдэг таhагай начальнигай орлогшо Н. А. Альхеев болон бусад субботнигой үдэр арадай ажахын барилганuудта ехэ ашаа шэрэхэ, пассажирнуудые олоор зөөхэ байhан тухайгаа мэдүүлбэ.

Авиапредприятиин коллектив энэ үдэр олоhон хоёр мянгаад түхэригөө табан жэлэй жасада оруулха юм.

И. ХРАПУНОВ.

ЭРТЭЭНҺЭЭ ЭМХИ ГУРИМТАЙГААР

НАРИН СЭМБЫН КОМБИНАТ. Энэ предприяти гурбан халаанда хүдэлдэг, таhалгаряагүй үйлэдбэритэй юм. В. И. Ленинэй түрэhэнhөө хойшо гүйсэхэ 107 жэлэй ойдо, мүн Агууехэ Октябриин 60 жэлэй ойдо зорюулагдаhан коммунис субботник үнгэргэхэ тухай Москвагай түрүү предприятинуудай үүсхэл гаргахатай хамта, комбинадай коллектив тэрэниие дэмжээд, субботнигой тоосоондо орохо ажал эртээнhээ хэгдэжэ эхилээ.

Һаяхан комбинадта митинг үнгэргэгдэбэ. Тэрээндэ хабаадагшад табан жэлэй түсэбые болзорhоонь урид дүүргэхын түлөө тэмсэлэй субботнигто хубитаяа ямараар оруулха байhанаа элирүүлээ. 605 мянган түхэригэй продукци худалдагдахаар, 20 мянган түхэригэй нэмэлтэ олзо доход оруулагдахаар хараалагдаба.

25 тонно нооhон сэбэрлэн угаагдаха, 3 мянган метр сэмбэ нэхэн гаргагдаха юм. Тингэжэ 5,5 мянган түхэриг мүнгэн табан жэлэй жасада оруулагдаха болобо.

Сэмбэ нэхэгшэд, нооhо илгагшад, угаагшад, нооhо ээрэгшэд субботнигой тоосоондо орохо халаанда ажаллахадаа, даабаряа холо үлүүлхэ, бүтээсэ ехэтэй ажалаар энэ халаание үнгэргэхэ уялга абаа.

Манай корр.

УЛААН-ҮДЫН ШЭЛЭЙ ЗАВОД. Манай заводой үйлэдбэри таhалгаряагүй — үдэр, hүнишье зогсоогдодоггүй. Тиимэhээ гол хүдэлмэришэднай субботнигой үдэр урдань хэдэг ажалаа дүүргэхэ юм. Коллектив субботнигто хабаадалсаха, табан жэлэй түсэбые болзорhоонь урид дүүргэхэ хэрэгтэ өөhэдынгөө хубитые оруулха байhан тухайгаа зүбшэн хэлсээ.

Графигай ёhoор заводоймнай шэл хайлуулдаг 2-дохи пеэшэн энэ жэлдэ шэнэлэгдэхэ юм. Задалалгын хүдэлмэри хэгдэжэ эхилээ. Субботнигто хабаадагшад пеэшэн шэнээр бариха ажал түргэдхэхын тула бэлэдхэлэй хүдэлмэри дүүргэхэ байна.

Хамhабариин цехүүдэй хүдэлмэришэд, заводой алба хаагшад субботнигой үдэр ехэ ажал хэхээр хараална. Тэдэнэр заhабарида байhан пеэшэнэй хирпиисэ зөөхэ юм. Заhабарилагдаhан пеэшэнэй бүтээсэ 10—15 процентээр дээшэлхэ, шэлэй шанар hайжаруулагдаха байна. Түсэбэй ёhoор пеэшэн 20 үдэрэй туршада баригдаха. Субботнигой үдэр бэлэдхэлэй ехэ хүдэлмэри хэжэ, энэ болзор хороогдохо болоно.

Коммунис субботнигто 1600 гаран хүн хабаадалсахаар тухайлагдана. Тэрэ үдэр хэгдэhэн ажалай түлөөhэндэ гаргашалагдаха 2800 түхэриг табан жэлэй түсэбые болзорhоонь урад дүүргэхэ жасада оруулагдаха.

А. МУРЗИНЕНКО.

ШЭНЭ ТАСС hОНИН

НҮХЭР Л. И. БРЕЖНЕВЭЙ ХЭЛЭҺЭН ҮГЭТЭЙ НОМ ХЭБЛЭГДЭН ГАРАБА

«Совет профсоюзууд — манай обществын нүлөө ехэтэй хүсэн» гэhэн номые политическэ литературын хэблэл барлан гаргаба. 1977 оной мартын 21-дэ СССР-эй профессиональна союзуудай XVI съезд дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэhэн үгэ энэ номдо ороо.

Н. В. Подгорный Танзанида ошоод байна

ДАР-ЭС-САЛАМ. (ТАСС-ай тусхай корр.). СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный албанай хэрэгээр Танзаниин Нэгэдэмэл Республикада мартын 23-да ерээ.

Совет ба Танзаниин тугуудай хиидхэгдэhэн аэродром дээрэ Н. В. Подгорные республикын Президент Дж. Ньерере, Президентын нэгэдэхи орлогшо А. Джумбе, Премьер-Министр Э. Сокоине болон бусад тушаалтад угтаба.

Мүн СССР-hээ Танзанида байдаг элшэн сайд С. А. Слипченко угталсаа.

Н. В. Подгорный, Дж. Ньерере хүндэлэлэй харуулай жагсаалай урдуур ябаба. Нацинуудай салют нэерээ. Советскэ Союзай ба Танзаниин гүрэнэй гимнүүд гүйсэдхэгдөө.

Аэродромhоо байха газарзартаа хүрэтэр дабшаха замдань Танзаниин ниислэл хотын хэдэн арбаад мянган зон СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшые халуунаар амаршалба.

Н. В. Подгорный хэблэлдэ зорюулжа мэдүүлгэ хэхэдээ, хараалагдаhан уулзалганууд ба хөөрэлдөөнүүднай хани ёhоной, бүтэмжэтэй оршон байдалда үнгэрхэ, али али талада ашатай туhатай ба үрэтэй байха гээд этигэжэ байhанаа элирхэйлээ.

СОВЕТ-ТАНЗАНИИН ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮД

ДАР-ЭС-САЛАМ. (ТАСС). КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный, революционно партиин Түрүүлэгшэ, Танзаниин Нэгэдэмэл Республикын Президент Джулиус Ньеререиин хоорондын хөөрэлдөөнүүд мартын 13-да эндэ эхилээ.

Хани ёhоной, бүтэмжэтэй оршон байдалда үнгэрhэн хөөрэлдөөнүүдэй үедэ Н. В. Подгорный КПСС-эй XXV съездын хараалhан, коммунис байгуулалтын зорилгонуудые шиидхэхын тула, Агууехэ Октябриин социалис революциин 60 жэлэй ойдо бэлдэхын тула КПСС-эй ЦК-гай, Советскэ правительствын бэелүүлжэ байгаа тодорхой хэмжээ ябуулгануудтай Дж. Ньерерые танилсуулба.

Социалис байгуулалтын замаар Танзаниин арадай дабшаха шиидхэбэриин тодорхойлогдоhон Арушска декларациин хараа бодолой үндэhөөр бэелүүлэгдэхэ социально-экономическа, соёлой байгуулалтын талаар Танзаниин революционно ба правительствын хараалhан хэмжээнүүд тухай Дж. Ньерере мэдээсээ.

Н. В. Подгорный, Дж. Ньерере Советскэ Союзай ба Танзаниин хоорондохи харилсаа холбооной бодото байдал, тэрэниие бүхы талаарнь хүгжөөхэ аласай зорилгонууд тухай hанал бодолнуудаа мэдэлсэбэ.

Хөөрэлдөөнүүдтэ:

Совет талаhаа — СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо И. В Архипов, далайн флодой министр Т. Б. Гуженко, СССР-эй оборонын министрэй нэгэдэхи орлогшо, армиин генерал С. Л. Соколов, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо Л. Ф. Ильичев, гадаадын худалдаа наймаанай министрэй орлогшо Н. Н. Смеляков, ГКЭС-эй түрүүлэгшын орлогшо И. И. Чернышев, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын туhалагшанар В. В. Кортунов, В. С. Китаев, СССР-hээ Танзанида байдаг элшэн сайд С. А. Слипченко, СССР-эй МИД-эй таhагые даагша В. А. Устинов;

Танзаниин талаhаа — Президентын нэгэдэхи орлогшо А. Джумбе, Премьер-Министр Э. Сокоине, гадаадын хэрэгүүдэй министр Б. Мкапа, оборонын ба национальна албанай министр Р. Кавава, финансын ба түсэблэлгын министр Э. Мтей, революционно партиин национальна гүйсэдхэгшэ секретарь П. Мсеква болон бусад тушаалтад хабаадаа.

Хөөрэлдөөн боложо үргэлжэлhөөр.

• • •

Дар-Эс-Саламда байдаг дипломатическа түлөөлэлгэтэ эмхинүүдэй толгойлогшонор энэл үдэр Н. В. Подгорнотой танилсуулагдаа.

ХАНИ БАРИСААНАЙ ОРШОН БАЙДАЛДА

ДАР-ЭС-САЛАМ. (ТАСС). СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорнын хүндэлэлэй уулзалга Танзаниин Президент Дж. Ньерере мартын 23-да эмхидхэбэ.

Совет болон Танзаниин тусхай тушаалтад тэрээндэ хабаадаhан байгаа.

Уулзалгын үедэ Дж. Ньерере, Н. В. Подгорный үгэнүүдые хэлээ.

Советскэ Союз хадаа дэлхэйн дарлагдаhан арадуудта шэнэ этигэл найдабари олгоhон Октябриин революциин 1917 ондо болоhон орон мүн гэжэ Дж. Ньерере үгэ хэлэхэдээ тэмдэглээ. Коммунис партиин хүтэлбэри доро совет арад айхабтар ехэ бэрхэшээл түбэгүүдые гаталан дабажа, коммунис байгуулалтада амжалтануудые туйлаhан байна.

Манай национальна бэеэ даалhан байдалые хүндэлхөөр, адли тэгшэ эрхэнүүдэй үндэhөөр бидэнэртэй харилсаа холбоо тогтоохоор бэлэн байдаг дэлхэйн бүхы оронуудтай хани барисаатайгаар ажаhуухые хүсэнэбди. Эдэ гол ёhонуудые нарииваар сахигдагбди. Гадаадын али бүхы зонхилолгоhоо Африкын сүлөөрхын тула манай түбиин бусад арадуудтай хамта тэмсэхые шиидэнхэйбди. Манай түби дээрэ колониализм, расизм ба шэнэ түхэлэй колониализмын үндэhөөрөө усадхагдан зайсуулагдатар энээнэй түлөө тэмсэхэбди.

Бэеэ даалhан байдалай түлөө Африкын тэмсэлдэ Советскэ правительствын ба совет арадай оруулжа байhан хубита асари ехэ юм гэжэ Дж. Ньерере тэмдэглээ. Сүлөөрэлгын хүдэлөөнүүдтэ Советскэ Союзай үзүүлжэ байhан туhаламжые бидэ, Танзаниин хүн зон, үндэрөөр сэгнэнэбди гэжэ тэрэ хэлээ.

Мүнөө бидэнэй бодото байдалда бэелүүлхэ аргатай болоhон социалис хэмжээнүүдэй булюу hайн байhые манай арад саашадаа урагшаа дабшахадаа улам бүри үргэнөөр мэдэрхэ гэhэн зорилгодоо хүрэхэ байхабди гэжэ этигэн найдаhанабди.

Манай хүгжэлтые hайшаан адаглажа, шухала хэрэгтэй болоходонь, туhаламжа үзүүлхын тула гараа hарбайхаар бэлэн байдаг гүрэнүүдэй, арадуудай дэлхэй дээрэ бии байhаниинь бидэниие зоригжуулна. Советскэ Союзые иимэ ханинарайнгаа тоодо нэрлэжэ шадаха байhандаа золтойбди.

Национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнтэй социализмын холбоон — империализмда эсэргүү, национальна сүлөөрэлгын ба социальна хүгжэлтэ дэбжэлтын түлөө тэмсэлдэ аша туhынгаа ниитэ нэгэн байлгада үндэhэлhэн холбоон хүгжэжэ байгаа оронуудтай политическэ ба экономическа харилсаанда хүгжөөн бэелүүлэгдэнэ гэжэ Н. В. Подгорный харюугай үгэ соогоо тэмдэглээ. Африкын түрүү гүрэнүүдэй нэгэн — Танзаниин Нэгэдэмэл Республикатай харилсаа холбоогоо иимэ хараа бодолтойгоор тогтоонхойбди.

Африкын урда хубидахи байдал тухай Н. В. Подгорный тогтон хэлэхэдээ, ингэжэ мэдүүлбэ: Бидэ Африкын урда хубиин арадуудай сүлөөтэ ба бэеэ даалhан байдалтай арадуудай түлөө тэмсэлшэдэй тала баринабди, колониализм болон расизмын бүхы үүрнүүдые бүрин хүсэдөөр усадхаха гээшэ уласхоорондын гол шухала зорилгонуудай нэгэн гэжэ тоолонобди.

Өөhэдынгөө хэрэгүүдые өөhэдөө шиидхэхэ гэhэн арад бүхэнэй эрхэнүүдые дэмжэдэг манай залан сэхэ хараа бодолоор Заиртахи байдалые сэгнэнэбди. Энэ орон доторой хёмороо зүришэлдөөн газаа талаhаа ямар нэгэн империалис хамааралсалгагүйгөөр тэрэнэй арад зоноор шиидхэгдэжэ шадаха. шиидхэгдэхэшье ёhотой.

Түрүү үзэлтэй хүсэнүүдые айлгахын, эмхи гуримгүй болгохын, национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөс hүйдхэлдэ оруулхын тула хархис хүсэнүүдэй харата муухай ябуулгануудые хэхэдээ, юунайшье урда зогсохогүй байhыень hүүлэй үдэрнүүдэй уршагта үйлэ хэрэгүүд — Ливанай түрүү үзэлтэй социалис партиин хүтэлбэрилэгшэ Камаль Джумблат болон Конгын Арадай Республикын президент, НРК-гай Гүрэнэй Соведэй түрүүлэгшэ Мариан Нгуабине зэрлиг муухайгаар алалга үшөө дахин элирхэйлэн гэршэлбэ. Зүгөөр ямаршье гэмтэ ябуулганууд, хархис хүсэнүүдэй ямаршье аашанууд бэеэ даалhан байдал ба социальна хүгжэлтэ дэбжэлтэ туйлаха гэhэн арадуудай хүсэл эрмэлзэлые зогсоохогүй гэжэ бидэ батаар найданабди.

Дж. Ньерере болон Н. В. Подгорнын үгэнүүд анхаралтайгаар шагнагдажа, альга ташалгаар угтагдаа.

Уулзалга хани барисаанай оршон байдалда үнгэрбэ.

КПСС-эй Центральна Комитедhээ, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумhээ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведhээ

КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, СССР-эй Верховно Соведэй депутат, Ленинскэ шангай лауреат, СССР-эй нефтиин промышленностиин министр Валентин Дмитриевич Шашин 61-тэй боложо ябатараа 1977 оной мартын 22-то наhа бараба гэжэ КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Верховно Соведэй Президиум, СССР-эй Министрнүүдэй Совет гүнзэгы гашуудалтайгаар мэдээсэнэ.

КПСС-эй Центральна Комитет	**СССР-эй Верховно Соведэй Президиум**	**СССР-эй Министрнүүдэй Совет**

РДЭМ

ЭНЖЭЛЭЛГЫН АША

РЭ ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ

жэлнүүдтэ эрдэм наука улам урга-
гаа үйлэдбэриин хүсэнүүдэй саашадаа хүгжэхэ
шиидхэхы нүлөө үзүүлдэг болонхой. Мүнөө үеын-
эрдэм наука хэзээшье иимэ үргэн дэлисэтэй
юм. Совет наукын, тэрэ тоодо Сибириин отде-
ажал ябуулгые КПСС-эй Центральна Комитет hая-
ража үзэhэн байна. «Гол шухала ба хамhабариин
хүгжөөхэ, тэдэнэй ашаг үрэ ехэ болго-
туйлалтануудые арадай ажахыда нэбтэрүүлхэ
бэлдэхэ талаар СССР-эй Наукануудай ака-
Сибириин отделениин эрхилдэг ажал ябуулга ту-
соогоо КПСС-эй ЦК, социалис оронуудай
академиин хүтэлбэрилэгшэдтэй болоhон уул-
манай партиин ЦК-гай Генеральна секретарь
И. Брежнев Сибириин эрдэмтэдэй ажал ябуулга-
сэгнэлтэ үгөө hэн.

научна түбэй байгуулагдаhаар 20 жэлэй ой-
Октябриин социалис революциин 60 жэлэй
жэлдэ совет наукын саашанхи хүгжэлтэ тухай
онсо анхарал хандуулhаниинь гүнзэгы удхатай.
Октябриин урда тээ харанхы мунхаг, эрхэ сүлөө-
Буряад орондо эрдэм ухаанай хурдан түргэ-
ушар хадаа ниитын орёо асуудалнуудые
болзор соо амжалтатайгаар шиидхэхэ арга
байhан социализмын гайхамшаг хүсые элн то-
бшуу.

ба литературын эрдэм шэнжэлэлгын инсти-
Буряадай филиал болотороо ургаhан ушар
наукын бүхы hалбаринуудые, нэн түрүүн естествен-
хүгжөөхэ талада ехэ түлхисэ болоо ха юм. Фи-
химиин, биологиин, геологиин талаар теориин ба
шэнжэлэлгэ хэхэ hалбаринууд түрүүшынхеэ
Энээнтэй хамта эрдэмтэд олошоржо эхилээ.
шэнжэлэлгэнүүд Буряад оронон үйлэдбэрилгын
хүгжөөхэ хэрэгтэ ехэ нүлөө үзүүлдэг болоhон

СССР-эй Наукануудай академиин президиум, Сиби-
партиин обком, республикын правитель-
Буряадай филиалда ехэ туhаламжа үзүүлдэг бай-
Энээнэй ашаар Буряадай научна түб
1973 ондо гурбадахи, геологическа институт
тооцолгын техникын ба математикын лаборатори
Ингэжэ филиалай эрдэмтэд математикын ар-
шэнжэлэлгэ хэдэг болонхой. Эрдэмтэд мүнөө сагай
түхеэрэлгэнүүдтэй болоо. Эрдэмтэдэй тоошье
Мүнөө филиалда 700 гаран хүн хүдэлнэ, эдэ-
эрдэмэй кандидат, 15-ниинь докторнууд

филиалай байгуулагдаhаар, үнгэрhэн 10
эрдэмтэ мэргэжэлтэдэй бэежэhэн, үнэн
хүсэ шадал нэмэhэн үе саг байгаа. Энэ ху-
эрдэм шэнжэлэлгын шэглэлнүүд бии боложо
түрын удха шанартай 100 гаран темээр
хэгдэжэ, үрэ дүн туйлагдаhан байна. СССР-
академиин Сибириингээ отделени соо
филиалай hуури, шэнжэ шараie эдэнь тодор-
Физико-математическа эрдэмэй доктор
хүтэлбэри доро хэгдэhэн научна ажал,
эрдэмэй кандидат А. А. Изынеевэй ударидалга
болгогдоhон полимерэй материалнууд бүгэдэндэ
арадай ажахыда хэрэглэгдэнэ. Химиин ла-
эрдэмтэдэй хэhэн ажалда хариин гүрэнүүдhээ
мүн 57 авторай үнэмшэлгэ абтаhан байна.
лабораториин эрдэмтэдэй хэhэн шэнжэл-
ургаса дээшэлүүлхэ талада ехэ удха шанар-
Филиалай эрдэмтэд нарин ноохотой буряадай
хониидые, симментал үүлтэрэй ашаг шэмэ
үүлтэрэй үхэр бии болгоо. Ингэжэ Бу-
республика Сибирь ба Алас-Дурна зүүтэхи ажа-
үүлтэртэ мал худалдадаг болонхой. Һаяшаг
Зүүн зүгэй медицинын таhаг научна тон
бии болгохоор хүдэлжэ байна. Ниитын эр-
эрдэмэй докторнууд П. Т. Хаптаев,
А. И. Уланов, Ц. Б. Цыдендамбаев, Л. Е.
ехэ хүдэлмэри хэhэн байна. Археолог
Коновалов эртэ урда сагай хуннанууд гэжэ арадай
булаша нээгээ.

филиалай ажал ябуулгадахи hайн талыень
хамта дутагдалнуудыень дурдангүй арга-
филиалай эрдэм шэнжэлэлгэнүүд, тэдэнэй
дээшэлүүлхэ тухай КПСС-эй обкомой үнгэрэгшэ
тогтоол дотор эдэ дутуу дунданууд зааг-
Шэнжэлэлгые теоретическэ, методическа тала-
hайжаруулха, тэдэниие арадай ажахыда нэбтэрүүл-
хүдэлмэриие хоорондонь холбохо хэмжээнүүдые
президиум, партийна организаци абаха ёhотой
тогтоол дотор хэлэгдэнэ. Совет эрдэм ухаанай
гарахын тулада филиал үшөөл ехэ юумэ
байна.

хэбтэшэ баялигуудые түргэнөөр ашагла-
зүүн зүгэй районуудай экономикын хүсэ улам
талаар партиин XXV съезд наукын үмэнэ ехэ-
харюусалгатайшье зорилго табиhан байна. Сибириин
районуудые, илангаяа БАМ шадархи районуу-
комплексоор ашаглаха хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаа-
шухала гээд КПСС-эй ЦК-гай тогтоол эрдэмтэдые
Буряад ороной хойто аймагуудтахи ашагта
улам гүнзэгыгөөр шэнжэлхэ, БАМ-да-
участогта промышленностиин бии болохо арга
тодорхойлхо гээшэ тон шухала гэжэ энээнтэй
тэмдэглэлтэй.

Центральна Комитедэй тогтоолые хүтэлбэри
Буряад ороной эрдэмтэд, филиалай партийна ба
организацинууд эрдэм наукын эмхи зургаануудай
hалбаринуудта партийна нүлөөгөө улам ехэ болго-
ба үйлэдбэриин коллективүүдэй холбоое
залуу эрдэмтэдые хүмүүжүүлхын, совет на-
туйлалтануудые улам дэлгэрүүлхын тулада ехэ хү-
дууhан зорюулхань лабтай.

ХҮСЭНЭЙ БЛОК

АЛГАДА ОРУУЛАГДАБА

НКИ. (ТАСС-ай
корр.). Хани ёhоной
хэрэгээр Финлянди-
байhан, СССР-эй
Соведэй Тү-
А. Н. Косыгин
шадархи атом-
станцида мартын
ошобо. А. Н.
хамта Финлян-
идент У. К. Кекко-
Премьер-Министр М.
ба бусад тушаал-
ерэлсээ.
АЭС — Совет-
ба Финляндиин
экономическа
холбооной үндэ-
hэн ехэ барил-
Энэ станци хоёр
талын проектээр,
мэргэжэлтэдэй, эрдэм-
институдуудай,
предприяти-
хабаадалгатайгаар
байнхай. «Лови-
Финляндида ажахын ехэ
юм. Гансахан
блок тус орон
үйлэдбэрилэгдэhэн бү-
элшэ хүсэнэй
тухайе үгэхэ.
удахи ээлжээ-
ашаглалгада ороходонь,
дахин ехэ бо-
Косыгин, У. К. Ке-
станцие хара-
hан, барилгынь ябасатай hайтар танилсаhан, совет болон финн мэргэжэлтэдтэй, хүдэлмэришэдтэй хани халуунаар хөөрэлдэhэн байна. Удаа тээнь станциин түрүүшын блогые гүрэнэй элшэ хүсэнэй бүридэлдэ оруулха баярай ёhолол болобо.

«Ловиса-1» гэжэ АЭС-эй ашаглалгада оруулагдаhантай холбоотой митинг дээрэ Финляндиин Премьер-Министр М. Миеттунен, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин үгэнүүдые хэлээ.

А. Н. Косыгин финн ба совет хүдэлмэришэдтэ, инженернүүдтэ, Ловиса хотын хүн зондо, хани барисаата Финляндиин бүхы арад зондо амжалтануудые, ажана энхэ байхыень хүсэhэн халуун хүсэлэнгүүдые Советскэ правительствын, КПСС-эй ЦК-гай, тэрэнэй Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй үмэнэhөө дамжуулба.

Социалис Ажалай Герой, слесарь-хабсаргагша Н. Г. Максимов, В. Никандер гэгшэд совет болон финн хүдэлмэришэдэй, мэргэжэлтэдэй зүгhөө митинг дээрэ үгэ хэлээ.

XXV КПСС-эй съездын шиидхэбэри бэелүүлхын түлөө

ОРО, АДУУ ОЛООР ҮСХЭБЭРИЛХЭ

Республикымнай холын хойто аймагуудай газар дээгүүр һэтэ гарахаар мүнөө үедэ баригдажа байгаа Байгал-Амарай түмэр замай харгы тэндэхи ашагта малтамалнуудай нөөсэ, хүжэ нэмжыһэн ой модо болон байгаалиин бусад дундаршагүй баялигуудые ашаглаха хэрэгтэ ехэ зам нээжэ үгэх байна. Хойшодоо эндэхи баялигуудай ашаглагдажа захалхада аймаг хоорондын территориально-үйлэдбэриин комплекс байгуулагдахаар хараалагданхай. Тиигэжэ томо завод, фабрикануудай мүн бусад предприятинуудай бодхоогдоходо хүн зонойнь тоо мүнөө үеынхиһөө хэдэн арбаад дахин олошорхо байна.

Эртэ урда сагһаа ойроо хүртөөгүй байһан үндэр хадануудай хормойгоор нэмжыһэн ой тайгада бодхоогдоһон шэнэ городуудай, посёлогуудай хүн зониие эдеэ хоолой зүйлөөр гүйсэд хангахын тула Хойто-Байгалай, Баунтын аймагуудта хүдөө ажахын гол һалбари болохо адууһа мал үсхэбэрилгые холын хараатайгаар хүгжөөхэ шухала болоно. Теэд республикымнай хойто аймагууд шэмэрүүн хүйтэн уларилтай, гэдэдэггүй газартай һэн тула адууһа мал үсхэбэрилгые эрид хүгжөөхын аргагүй, орёо хүшэр юм. Тиимэһээ эдеэ хоолой шухала зүйл — тарган мяха элбэгжүүлхын тула бага гаргашатай, аша үрэ ехэтэй бэлэн арга бэдэрхэ шухала болоно.

Республикымнай хойто аймагуудта ашаглагдадаггүй бэлшээриин газар тон ехэ юм. Гэбэшье энэ бэлшээридэ түшэглэн һаалиин мал олоор үсхэбэрилхын аргагүй. Ушар иимэһээ, шэмэрүүн хүйтэн уларилтай эндэ үнеэд аяар 10 һарын туршада дулаан байрада байлгагдажа адуулагдаха байна хэ юм. Иигээд ерэхэдээ үхэрнүүдые олоор үсхэбэрилхэдэ үлүү гаргашатай байхаһаа, гадна, мяха элбэгжүүлхэ шухала асуудал түргэн шиидхэгдэхэгүй байна.

Хойто-Байгалай, Баунтын аймагуудай ажахынуудай эрхилдэг гол һалбаринуудые зэргэсүүлэн шэнжэлээд үзэхэдэ, мяха абалгые саашадаа эрид дээшэлүүлхэ аргын бии байһаниинь элирүүлэгдээ. Тусхайлан хэлэбэл, эндэхи ажахынуудай заншалта һалбари болохо оро, адуу үсхэбэрилгэдэ онсо анхарал хандуулжа, һүрэгүүдыень улам олошоруулха болоно. Ушарынь хадаа оро, адуу олоор үдхэхэдэ дээрэ хэлэгдэһэн ехэ бэлшээринь хүсэдөөр ашаглагдадаг боложо, гаргаша багатай тарган мяхан ехээр абтаха байна ха юм.

Адуу үсхэбэрилгэ хадаа республикымнай заншалта һалбаринуудай нэгэн болоно. Адуунай мяханай ба гүүнһээ һаагдаһан һүөөр хэгдэһэн сэгээгэй эрхим шанартай, мүн бүхы хүшэр хүндэ ажалаа морёор бүтээдэг байһан дээрэһээнь урдандаа энэ һалбари нилээд хүгжэнги байһан юм. Жэшээлбэл, 1916 ондо манай Буряад орон дотор бүхыдөө 200 мянган толгой адуун үсхэбэрилэгдэдэг байһанаа мүнөө 54,5 мянган болотороо хороогдоо. Адуунай тоо толгойн иимэ ехээр хороһон ушар гэхэдэ, нэгэдэхеэр, илангаяа хүдөө ажахыда хүсэтэ машина, техникын элбэгжэхэдэ морёор хэхэ ажал хомордожо захалаа. Хоёрдохёор, һүүлэй арбан жэлэй туршада муу үрэжэлтэй сабшалан, бэлшээри ехээр хахалагдажа, тарилгын газар болгогдоходо бэлшэхэ бэлшээринь хүртэхээе болиһон байна. Гурбадахяар, һая болотор адуунай мяханай үнэ сэн хямда байһан дээрэһээ энэ һалбари хүгжөөлгэдэ онсо анхарал хандуулагдангүй орхигдошоо.

Хойто аймагуудай нэгэн болохо Баунтын аймагта 700 гектар бэлшээриин газар бии юм. Теэд энэ газарай үрэжэл һайжаруулжа эдлүүриин болгохын аргагүй юм. 1970 ондо Баунтын ба Яруунын аймагуудай хилэ шадар эмхидхэгдэһэн адуу үсхэбэрилхэ шэглэлтэй Витимэй совхозой дүршэл шэнжэлэн харахада, үхэр, хонидые абаашажа бэлшээхэ аргагүй холын хадалиг энэ бэлшээридэ адуу манахада нилээд ашаг үрэтэй байһаниинь элирнэ. Тиихэдэ һүрэг адуу иимэ холын бэлшээринүүдтэ абаашажа, түхэреэн жэлэй туршада манаха арга яһала бии. Иигээд ерэхэдээ хадалиг эдэ хойто аймагуудта адуу үсхэбэрилхэдэ хүдөө ажахыда ашаглахаар бэшэ газарнууд бэлшээри болгогдон хэрэглэгдэжэ, адуунай тарган мяха бага гаргашатайгаар абаха арга олгогдохо болоно. Жэшээлбэл, 1975 ондо Витимэй совхозой абаһан адуунай мяханай өөрын үнэ сэн үхэрэйхиһөө хоер дахин хямда байһан юм. Энэ дүн юу харуулнаб гэхэдэ, адуу үсхэбэрилхэдэ гаргаша багатай байһыень үшөө дахин гэршэлнэ гээшэ. Тиимэһээ саашадаа Баунтын аймагтахи ашаглагдадаггүй бэлшээриин газарые хараада абан, Витимэй совхоздол адли гансал адуу үсхэбэрилхэ үшөө хоёр-гурбан ажахы эмхидхээд, бүхы адуунайнь тоо толгойе 15—20 мянганда хүргэмөөр гэжэ һанагдана. Ушар иимэһээ, эндэхи захагүй нэмжыһэн майла, талада эды олон адуу бэлшээхэдэ, бэлшээринь дутамаггүй хүрэхөөр гэжэ тодорхойлогдонхой юм.

Гадна республикымнай хойто аймагуудта оронуудай бэлшэхэ нэгэ миллион гектар бэлшээри бии гээшэ. Мүнөө БАМ шадар оршодог бүхы совхозууд заншалта болоһон оро үсхэбэрилгээ эрхилһэн зандаа юм. Гэбэшье һүүлэй жэлнүүдтэ оронуудай тоо толгой эрид олошорнюгүй гэхэ гү, али оройдоол 5 мянган оро үсхэбэрилэгдэнэ. Хэрбээ бэлшээриинь газарай хэмжээе хараада абабал, оронуудай тоо толгойе адагынь гурба дахин олошоруулжа боломоор юм. Теэд энэ асуудал оро үсхэбэрилхэ технологиин онсо илгаатай байһанһаа түргэн шиидхэгдэхэ аргагүйдэгдэнэ. Оронуудай бэлшээри һэлгэжэ, орошодой хододоо нүүжэ байдаг дээрэһээ энэ ажалда дүршэлтэй, оро үсхэбэрилхэ талаар мэргэжэлтэй хүнүүдые олоор томилхонь хүшэр юм. Иимэ бэрхэшээл мүн адуу үсхэбэрилгэдэшье ушардаг байна. Тиимэһээ холын бэлшээридэ һүрэг адуу, оро абаашажа адуулдаг адуушад, орошодой ажал һайнаар эмхидхэжэ, эрилтыень гүйсэд хангаха хэмжээнүүдые абаха шухала болонхой. Хоёрдохёор, эдэнэй ажалай хүшэр хүндэ байһыень хараада абажа, салин хүлһыень дээшэлүүлхэ зэргэтэй.

Республикын хойто аймагуудай заншалта һалбари болохо адуу, оро үсхэбэрилхын хажуугаар мяхалиг үүлтэрэй үхэрнүүдые олоор үдхэхэдэ зохисотой гэжэ һанагдана. Юуб гэхэдэ, хадалиг газарта оршодог аймагуудай ажахынууд мяхалиг үүлтэрэй үхэрнүүдые олошоруулһанай ашаар, мал ажалаа нилээд ашаг элзотой һалбари болгожо, горитой амжалта түйладаг болонхой гээшэ.

Эндэхи сагай уларилай шэмэрүүн хүйтэн байдаг дээрэһээ, мүн бэлшээрээр элбэг һэн тула хойто аймагуудай байгаалиин эрхэ байдалда таарамаар мяхалиг бэетэй хальмагай ба казах сагаан толгойто үүлтэрэй мал үсхэбэрилхөөр юм. Ушарынь хадаа иимэ үүлтэрэй үхэрнүүд, мүн тэрэнһээ гараһан түлынь үбэлэй хүйтэниие һайнаар дабадаг байна. Тиихэдэ дурсагдагша мяхалиг үүлтэрэй мал түхэреэн жэлэй туршада таһалгаряагүй бэлшэжэ гарахадаа бэшэ үүлтэрэй үхэртэ орходоо түргэн турадаггүй, тэсэмгэй байдаг. Хэрбээ иимэ үүлтэрэй малһаа абтаһан тугалнуудые һайнаар түлжүүлхэдэ түргэн боргожожо ехэ болодог юм. Жэшээлбэл, хадалиг Захааминай аймагай совхозууд хальмаг үүлтэрэй үхэрнүүдые үсхэбэрилһэнэй ашаар һүүлэй жэлнүүдтэ мяха абалгаяа горитойгоор дээшэлүүлжэ шадаа. Тиихэдээ гүрэндэ тушаагдаһан малайнь 80 гаран процентнь эрхим тарган гэһэн сэгнэлтэтэйгээр абтаһан байна бшуу.

Хойто аймагуудта мяхалиг үүлтэрэй мал олоор үсхэбэрилхэдэ нилээд аша үрэ ехэтэй байһыень «Амалатский», Джилиндын совхозуудай һүүлэй дүнгүүд элишэлнэ. 1974—1975 онуудта эдэ ажахынууд хальмаг ба казахай сагаан толгойто үүлтэрэй үхэрнүүдые абаашажа харууһалхадань тэндэхи шэмэрүүн уларилда тааража, үбэлдөө бага зэргэ үбһөөр хооллуулагдаад, диилэнхидээ бэлшээридэ манагдахадаа тэсэбэритэйгээр ондо ороо бэлэй. Мүнөө эдэ совхозуудта мяхалиг үүлтэрэй 2 мянган шахуу мал, тэрэ тоодо 950 үнеэн харууһалагдана.

Саашадаа бии байгаа, мүн шэнээр байгуулагдаһан совхозууд тусхай шэглэлдэ оронхой байха зэргэтэй. Фермэнүүдэй һүрэг шэнэлхэ эмэ хашараг, гунжануудые нэгэ отделенинь үсхэбэрилжэ, харин томо болгогдоһон эрэ хашараг, гунан үхэрнүүд ажахы хоорондын комплексдо гү, али мал шахан таргалуулха шэглэлтэй ажахыда дамжуулан үгтэхэ болоно.

Шахагдаха мал хабартаа, зундаа, намартаа холын бэлшээридэ абаашагдажа манагдаад, үбэлдөө үбһөөр хооллуулагдаха байна. Тиихэдэ ондоо тээһээ асарагдаһан талха таряанай зүйл гол түлэб тугал, буруунуудта эдюулэгдэхэ ёһотой.

Үбһэ ехээр абадаг болохын тула сабшадаг газарайнгаа үрэжэл һайжаруулха, уһалха шухала. Харин бэлшээриее заабол һэлгэжэ ашаглаха болоно гээшэ.

Шэмэрүүн хүйтэн уларилтай эдэ аймагуудта мяхалиг үүлтэрэй үхэрнүүдые, адуу болон оро үсхэбэрилхэдэ нилээд олон бэрхэшээлнүүд ушарна. Теэд энээниие дабажа, шухала болоһон асуудалнуудаа түргэн шиидхэхын тула эрдэмэй үндэһөөр зохёогдоһон мал үсхэбэрилхэ зоотехническэ гол заабаринуудые нарьнаар баримталха зэргэтэй. Тиихэдэ хүдөө ажахыда ажалладаг малшадай салин хүлһые БАМ-ай хүдэлмэришэдтэ түлэдэгтэл адляар нэмээхэ шухала гэжэ һанагдана. Энэ хадаа нэгэдэхеэр, совхозой хүдэлмэришэдые урмашуулха болоно ха юм. Хоёрдохёор, холын бэлшээридэ адуу, оро, үхэр абаашажа манаха хүшэр хүндэ хүдэлмэридэ залуушуул олоороо хабаадуулагдаха байна гээшэ.

К. МУНКОЕВ,
хүдөө ажахын эрдэмэй доктор, профессор.
А. ДЕРИГЛАЗОВ,
экономикын эрдэмэй кандидат.

БУЛТАНАЙ ОРОЛДОСО ХЭРЭГТ

Манай Тимлюйн цементын заводой коллектив партиин XXV съездын шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлэлсэжэ байна. Үйлэдбэриин ашаг үрын, хүдэлмэриин шанарай табан жэлдэ үшөөл һайнаар хүдэлжэ, бага гаргашатайгаар, ехээр продукци үйлэдбэрилжэ, даабаряа хододоо үлүүлэн дүүргэхэ гэһэн хүсэл эрмэлзэлтэйгээр ажалланабди. Заводоймнай хүдэлмэришэд 1976 ондо яһала һайнаар хүдэлжэ, даабаряа үлүүлэн дүүргээ бэлэй. Байгша ондо бүри һайнаар ажаллажа, Агууехэ Октябриин революциин 60 жэлэй ойн һайндэрые ажалай бэлэгтэйгээр угтаха гээшэ хүдэлмэришэн бүхэнэймнай зорилго болонхой.

Агуу Октябриин хүндэлэлэй мүрысөөндэ минии хүтэлбэрилдэг комплексно бригадын гэшүүд оролсоод, хаба шадалаа харуулжа байна. Бидэнэр заводойнгоо цехүүд соо шэнэ оньһон түхеэрэлгэнүүдые тодходог, хуушарһан түхеэрэлгэнүүдые заһабарилдаг байнабди. Манай бригадын хүдэлмэришэд тон харюусалгатай ажал хэнэ. Бидэнэй ажалһаа ехэхэн юумэ дулдыдадаг. Заводой хүдэлмэришэдэй һаадгүйгөөр хүдэлжэ, ехэ продукци гаргаха хэрэгтэ бидэнэр хубитаяа яһала оруулдаг гээшэбди.

Бригададамнай 23 хүдэлмэришэд. Эдэнэр слесариин, электро - газо-гагнууршанай мэргэжэлтэйнүүд. Хүдэлмэришэднай олон мэргэжэл шудалха хэрэгтэ ехэ анхарал табидаг. Манай бригадын үнинэй гэшүүн Петр Павлович Кобылкин алишье ажал тэгшэ һайнаар дүүргэдэг. Электро-гагнууршанай 5-дахи разрядтай. Табан хүнһөө бүридэһэн звено даана. Энэ звеногой гэшүүд хододоо һайн шанартайгаар ажалаа хэжэ, даабаряа дүүргэһэн лэ байдаг. Петр Павлович залуу хүдэлмэришэдтэ зүбшэл заабари үгэдэг, дахуулжа ябадаг.

Звеногойнь гэшүүд Анатолий Квашнин, Геннадий Борькин гэгшэд залуунууд аад, электро-гагнууршанай 5-дахи разрядтайнууд. Петр Павловичай һурагшад ажалаа эрхим шанартайгаар хэжэ, олоной һайшаал магтаалда хүртэнхэй. Бидэнэр бэе бэедээ туһалалсан, эбтэй эетэйгээр хүдэлнэбди. Бригадымнай булта гэшүүд даабаряа үлүүлэн дүүргэхые оролдодог, бүхы хүсэ шадалаа ажалдаал зорюулдаг. Энээн дээрэһээл бидэнэр оньһон түхеэрэлгэнүүдые заһабарилха даабаряа саг болзортонь дүүргэнэбди гэжэ хэлэхэ байнаб.

Клинкер галдадаг гурбан пеэшэн һэльбэн заһабарилха харюусалгатай хүдэлмэри манай бригадын гэшүүдтэ найдагдаба. 125 метр ута, 3 метр диаметртэй энэ пеэшэниие богони болзор соо заһабарилхын тула бригадымнай хүдэлмэришэд оролдохол болоно бшуу даа. Мүнөө клинкер галдаха 1-дэхи пеэшэниие заһабарилхаар бэлэдхэл хэжэ эхилээбди. Пеэшэнэй заһабарида гурбан миллиметрэй булад хабтагай ехээр хэрэглэгдэхэ юм. Мүнөө дээрээ 1-дэхи пеэшэнэй заһабарида хүрэхөөр материал асарагданхай. Бэлэдхэлэй хүдэлмэри түлэг дундаа хэгдэжэ байна. Бригадымнай гэшүүд ажалаа зүбөөр эмхидхэхэ, бүри оролдосотойгоор хүдэлхэ болоно. Пеэшэнэй утань 150 метртэ, диаметрынь 4 метртэ хүргэгдэхэ юм. Мүнөө нэгэ пеэшэн соо жэлдээ 160—170 мянган тонно клинкер галдагдана. Заһабари хэһэнэй һүүлээр жэлдээ 200 мянган тонно клинкер галдахаар хараалагдана.

Бидэнэр 1978 ондо бүхы гурбан пеэшэн заһабарилжа дүүргэхэ даабаритайбди. Клинкер галдаха пеэшэнүүдые һэльбэн заһабарилһанай ашаар лэ бага гаргашатайгаар, цемент үйлэдбэрилгые дээшэлүүлхэ зорилготойбди. Иимэ харюусалгатай ажал хэжэ байһандаа манай бригадын гэшүүд урматай. Урданайхиһаа бүри шангаар хүдэлнэ. Бидэнэр бүхы бригадаараа хэлсэжэ, өөрын түсэб зохёонхойбди. Мүнөө энэ түсэбэйнгөө ёһоор хүдэлнэбди. Пеэшэнэй заһабарида хэрэгтэй детальнууд, узелнууд бэлдэгдэнхэй шахуу.

Нэгэдэхи пеэшэниие оройдоол хорин үдэрэй туршада хабсаргаха зорилготойбди. Хабсаралгын хүдэлмэри гурбан халаанай туршада хэхэ түсэб зохёогдонхой. Энэ ажалаа эрхим шанартайгаар хэхын, саг болзортонь дүүргэхын тула бидэнэр бүхы хүсэ шадалаа гаргаха болонолди даа.

Бригададамнай дүй дүршэлтэй, ажалша бэрхэ хүдэлмэришэд хүдэлнэ гэжэ дээрэ тэмдэглээ һэм. Эдэнэр ямаршье зорилго бэелүүлжэ шадаха. Эдэ үдэрнүүдтэ хүдэлмэришэднай мэргэжэлээ дээшэлүүлнэ. Заводой ахамад мэргэжэлтэд хэшээлнүүдые үнгэргэжэ, заһабариин, хабсаралгын хүдэлмэри ямар аргаар, һайн шанартайгаар хэхэ тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгэнэ, хүдэлмэришэдтэй зүбшэн хэлсэжэ, һаналаа хубаалдана. Клинкер галдадаг пеэшэниие заһабарилха бэлэдхэлэй хүдэлмэри яһала һайнаар эмхидхэгдээ гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Байгша оной апрель һарада 1-дэхи пеэшэниие зогсоожо, хабсаралгын
эхилхэмнай. Эн
оройдоол 20 үд
Энэ хугасаа
дүүргэжэ, клин
пеэшэниие ашаг
шаахын тула м
дын, мүн бидэнт
дэг Владимир
Шориной бригад
хубитаяа оруула
но. В. С. Шорин
слесарьнүүд эн
дые хабсаргалса
дэнэй оролдолго
һаа ехэ юумэн
Энээн дээрэһээл
улам эршэтэйгээр
даабариия 15—
тээр үлүүлэн дү
хим шанартайг
бүтээхэ болонобди

Байгша оной
хоёр һарын дүн
бригадын гэшүүд
риной бригадын
ахижа гараһан б
энээгээр һанаагаа
бэшэл ааб да
нэр энэ жэл хэзэ
хиһээ шангаар
Агууехэ Октябр
люциин 60 жэл
тэй түрэтэйгөөр
рилготойбди,
байхабди. Тиимэ
жо бидэнэртэ бин

А. Х
Тимлюйн
заводой
бригады

ХОДОДОО ТҮРҮҮ ЗЭРГЭДЭ

Улаан-Үдын Ленинэй орденто мяха-консервын комбинадай коллектив Агуу Октябриин 60 жэлэй ойе ажалай амжалтаар угтаха зорилго урдаа табинхай. Комбинадай хүдэлмэришэд һүүлэй үедэ парти, правительствынгаа гаргаһан шухала тогтоолнуудтай танилсаад, арбадахи табан жэлэй түсэбтэ даабаринуудые болзорһоо урид дүүргэхэ социалис уялгануудые, угтамжын түсэбүүдые баталан абаа.

Тус комбинадай консервын цехтэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ ахалагша стерилизатор Галина Романовна Трофимова түрүүлжэ ябана. Галина Романовна эндэ 17 жэлэй туршада хүдэлнэ. Цехэй дүй дүршэлтэй хүдэлмэришэдэй нэгэн һара, квартал бүхэнэйнгөө даабаринуудые үлүүлэн дүүргэжэ, хамта хүдэлдэг нүхэдтөө ёһотой жэшээ харуулна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Г. Р. Трофимова ажалдаа.

С. БАЛДУЕВАЙ ФОТО.

ЕРЭЭДҮЙ САГ ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ ДЭБЖЭЛТЫН ХҮСЭНҮҮДТЭ ХАБААТ

Гадаадын профсоюзай ажал ябуулаг

Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэ тух

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэ совет профсоюзуудай XVI съездэ хабаадажа байһан гадаадын айлшадай анхарал татажа, һонирхол үүсхэжэ, бүхы түбинүүдэй ажалшадай түлөөлэгшэдэй дунда халуунаар һайшаагдажа байна.

Съездэ хабаадажа байһан гадаадын айлшад иигэжэ хөөрэнэ:

СССР-эй профсоюзуудай XVI съезд дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Леонид Ильич Брежневэй хэлэһэн үгэ хадаа совет гадаадын политикын — эб найрамдалай ба уласхоорондын шахардуу байдал һуларуулхын түлөө эдэбхитэй тэмсэлэй политикын хубилашагүй байһые тодоор элирхэйлэн гэршэлнэ, — гэжэ Профсоюзуудай Бүхэдэлхэйн Федерациин (ВФП) Генеральна секретарь Пьер Жансус хэлэбэ. — СССР болон бусад социалис оронууд хэн нэгэндэ заналта хэнэ юм ха гэжэ баруунай номнолой тарааһан худал хуурмаг үгэнүүдтэ Леонид Ильич Брежнев программна үгэ соогоо шанга харюу сохилто үгэһэн байгаа. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин хэлэһэн үгэ хадаа бүхы түбинүүдтэ бата эб найрамдал хангахын түлөө тэмсэхыень эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдтэ хандаһан шэнэ уряа болоно.

Совет профсоюзууд хадаа уласхоорондын профсоюзай хүдэлөөнэй нэгэдэл бэхижүүлһэн үнэн сэхэ, найдамтай отряд болоно гэжэ ВФП хододоо харадаг байгаа, мүнөөшье харана гэжэ Пьер Жансус тэмдэглээ. Леонид Ильич Брежневэй хэлэһэн үгэ СССР-эй профсоюзуудай үүргэ дээшэлүүлхэ тухай гүнзэгы анхарал оролдолгоор нэбтэрэнхэй. Ажалша хүнэй жаргалта һайхан ажабайдалай түлөө дэлхэйн түрүү үзэлтэй бүхы хүсэнүүдые нэгэдүүлгэдэ эгээл эдэбхитэй үүргэ дүүргэхэ юм гэжэ этигэжэ байһанаа тэдэниие найдуулна гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

Агууехэ Октябриин социалис революциин 60 жэлэй ойн хүндэлэлдэ социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ гэжэ «Красный Чепель» комбинадай коллективэй гаргаһан үүсхэлые КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Леонид Ильич Брежневэй һайшааһандань Венгриин ажалшад омогорхоно, — гээд Бүхэвенгриин Профсоюзуудай Соведэй генеральна секретарь Шандор Гашпар хэлэбэ. Совет профсоюзуудай Кремль соо боложо байһан XVI съезд дээрэ Леонид Ильич Брежнев үгэ хэлэхэдээ, социалис оронуудай арадуудые нэгэдүүлдэг аха дүүгэй харилсаанай үндэһэ һууриин хэр хүсэн түгэс байһыень энэ үүсхэлэй асари ехэ удха шанар элирхэйлэн гэршэлнэ гэжэ үшөө дахин тэмдэглэһэн байгаа.

Болгариин, ГДР-эй, Польшын, Чехословакиин хүдэлмэришэд иимэ үүсхэлнүүдые гаргаа гэжэ Леонид Ильич Брежнев Кремль соо үгэ хэлэхэдээ, тэмдэглэһэн байна. Энэнь Октябриин революциин 60 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн мүрысөөнэй интернационалис шэнжэтэй байһые гэршэлбэ гэжэ съездын айлшан — НРБ-гэй трикотажна предприятиин нэхэгшэ, Социалис Ажалай Герой Парашкева Коцева хэлэбэ. Болгариин Арадай Республикын бүхы хүн зондо һайндэр болоһон гайхамшагта һара үдэрэй хүндэлэлдэ Болгариин ажалшад абаһан уялгануудаа үүсхэл эдэбхитэйгээр бэелүүлжэ байна. Бидэ эршэтэ габшагай ажалаараа Октябриин революциин хэрэгые үргэжэлүүлнэбди гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

Леонид Ильич Брежнев съезд дээрэ үгэ хэлэхэдээ, Польшодо баригдажа байһан «Катовице» комбинадые дурдаһан байна гэжэ Польшын профсоюзуудай делегациин гэшүүн, булад хайлуулагша Зенон Покора хэлэбэ. Энэ предприяти, урда тээнь баригдаһан Ленинэй нэрэмжэтэ металлургическа завод мэтэ, польско-совет хан
най һүлдэ болонс
бүтээгдэһэн тон һ
рэлгэ «Катовице»
та тодхогдон таби
гаа. Октябриин
ойн хүндэлэлдэ
дэр уялгануудаа
тайтаар бэелүү
бидэнэртэ туһална
циин шанар дээш
гол анхарал ханд
байна. Энэ хүдэлм
хала удха шанарт
тухай Леонид Ил
невэй нэгэнтэ бэ
лэһэниинь мэдээж

КПСС-эй ЦК-га
ральна секретар
Ильич Брежнев с
союзуудай XVI с
үгэ хэлэхэдээ, м
эгээн гол шухал
нуудта тогтоһон б
хэйн түрүү үзэлтэ
урган бэхижэжэ б
дүй эдэнэртэ хаб
тэрэ үшөө дахин
Тиихэдэ империал
хис этэгээдүүдэй
хэлэй колониализ
нүүд ахирдаж
на гэжэ Бурунди
шадай союзай сек
гэшүүн Леонидас
хезва мэдүүлээ. Т
ехэ орондо ерэх
дүй дүршэлөөр
нобди. Социалис
булюу һайн бай
гэнэбди, тэрэнэй
юу үгэжэ шадаха
харанабди. Дар
жэлгэ, хүдэлмэр
үгытэй ядуу ба
мэтын капитализ
муу муухай зүйл
хэжэ, эрхэ сү
ажаллаха,
өөрынгөө ба хам
жаргал зохёохо эр
тэ олгодог байна.
нүүдыень профсо
гаалдаг юм. Совет
нэртэ ехэ эрхэ
олгоо: эдэнэй һана
хүсэл эрмэлзэл
дог байна. КПСС
Генеральна секр
нид Ильич Бреж
рэндэ хандаһан
энээниие үшөө
хэйлэн гэршэлнэ.

ОРОЛДОСОТО АЖАЛАЙ ОХИН

Тээсгэн хабарай хагсуу һалхитай нэгэ үглөөгүүр һаалиин малай байрада хүрэжэ ерэгдэбэ. Энэмнай Доодо-Ивалгын отделениин гурбадахи фермэ гээшэ. Энэ коллектив һү ехээр һаадагаараа суурхаһаар үнинэй. Жэшээнь, 1975 оной намар Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолоор республикын түрүү фермэнүүдтэй хамта, һү һаали дээшэлүүлхэ социалис мүрысөөндэ шалгарһанай түлөө мянган түхэриг мүнгэн шанда хүртэһэн байгаа.

Мүн тиихэдэ тэндэхи түрүү һаалишадта үнэтэ бэлэгүүд барюулагдаа һэн. Тэдэнэй тоодо үнинэй һаалишан Бабаасан Ленхобоева оролсоһон байна. Тэрэ хадаа арбадахи табан жэлэй түрүүшын үдэрһөө аһан шадалаараа ажаллажа, үнгэрһэн жэлдэ үнеэн бүриһөө 2500 килограмм һү һааха гэһэн социалис уялга абаһан аад, тэрэнээ 2890 килограммда хүргэбэ.

Тиихэдэ Бабаасан һү һаалгаар һара бүриин түсэбтэ даалгабариие үлүүлэн дүүргэжэ, Ивалгын голой зуугаад һаалишадай дундаһаа шалгараад, хэдэн дахин магтаалда хүртэһэн байха юм. Тиин, мүнөө шэнэ табан жэлэй хоёрдохи жэлэй гараад байхада, үнеэн бүриһөө 2800 килограмм һү һаахаб гэжэ үгээ үгэбэ. Бабаасан Бальжинимаевна хэлэһэндээ сохом хүрэхэл байха гэжэ найдахаар даа.

Гурбадахи фермын мүнөөнэй үбэлжэлгэ тухай Доодо-Ивалгын отделениин зоотехник Тамара Чимитцыреновна Доржиева иигэжэ хөөрэнэ:

— Үнгэрһэн 1976 ондо бүхы фермээрээ үнеэн бүриһөө 2565 килограмм һү һаажа, коллективнай түсэбтэ даабаряа үлүүлэн дүүргэһэн юм. Тиигээд КПСС-эй ЦК-гай хандалга-бэшэгтэй болон Бүхэсоюзна социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ тухай тогтоолтой танилсаад байхадаа манай һаалишад тус тустаа социалис уялгануудые абаа. Эгээн дээдэ захань гэхэдэ, Бимба Ринчиновна Гомбоева үнеэн бүриһөө 3000 килограмм һү һааха байһанаа мэдүүлээ.

Мүн тэрээнтэй зэргэлээд ажалладаг яһала бэрхэ һаалишад, коммунис ажалай ударнигууд Нагмит Очировна Ванчикова, Евдокия Лодоевна Санжиева, Цыбикдара Бадмацыреновна Цыбикова болон бусад хүдэлнэ.

Үхэр, илангаяа һаамхай үнеэд үбһэ тэжээлээр бараг хангагдана гэхэдэ болоно. Мүнөө үедэ үнеэн бүридэ гурбан килограмм үбһэ, 15 килограмм силос, мүн тэды шэнээн буйлуулһан һолоомо, 2 килограмм таряа талханай зүйл эдюулнэбди. Үшөө энээн дээрэ нэмээжэ, һаадаһан һүнэй килограмм бүхэндэ гурбан зуун грамм гурил үгтэнэ. Иигэжэ эдеэлүүлхэдэ тэрэнэй ашань харюулагдана гэжэ һанадагби.

Жэшээнь, манай эрхим һаалишан Бабаасан Ленхобоева һаамхай үнеэн бүриһөө үдэртөө хахад пүүд һү һаана, дүй дүршэл ехэтэй үнинэй энэ һаалишан һая ерэһэн залуушуулда үнеэдые яагаад зүбөөр һааха, эдеэлүүлхэ тухай хододоо заажа, хэлэжэ үгэдэг һайн зантай хүн.

Һүүлэй үедэ манайда үнеэдэй һубайрха ушар гэжэ юрэ үзэгдэнэгүй, үнеэд жэл бүри түрөөд лэ байдаг. Захаһаа абан хэлэхэдэ, Бимба Гомбоева, Бабаасан Ленхобоева даажа абаһан арбан табан үнеэдэйнгээ тус бүриһөө жэлдээ тугал абажа, жэл бүри шанда хүртэнэ.

Эрхим һаалишан Бабаасан Бальжинимаевна Ленхобоева тухай энээн дээрэ нэмэжэ хэлэхээр үшөө нэгэ шухала зүйл бии. Ушарынь хадаа, Бабаасан Ленхобоева жэлэй дүрбэн сагта гансал һаалиин малай хойноһоо дахаад ябадаг бэшэ, харин олоной хэрэг бүтээхын түлөө оролдоно. Жэшээлхэдэ, энээнэй урда тээ Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат ябаха үедөө Доодо-Ивалгада найман жэлэй һургуули бии болгохо тухай зууршалга хэжэ, яһала оролдоһон байна. Тэрэнэйнь ашаар мүнөө үхибүүд ондоо тээшэ ябадал хэнгүй нютаг дээрээ байгаад һураха аргатай болонхой. Эндэхи һургуули дүүргэһэн хэдэн олон хүбүүд, басагад мүнөө нютагтаа механизатор, һаалишан, малшан болоод, аба эжыгээ хэлан орожо, ашатай туһатай ажал хэнэ.

Энэ фермэ дээрэ уг залгамжалан, аба эжынгээ зүргэ харгыгаар ябажа ажал хэхэ һайн һайхан заншал дэлгэрэнхэй юм. Тэндэ үни холоһоо хойшо һаалишан ябаһан угтай Ванчиковтанай бүлэ бии юм. Тэрэ айлай үхибүүд һаалишан боложо ажалладаг. Мүнөө дээрээ гурбан үе залгаад ябана. Цэпэл хүгшэн, тэрэнэй басаган Нагмид, тиигээд ашанарынь Пама, Светлана гэгшэд һаалишад болонхой. Коммунис ажалай ударник Нагмид Очировна 1977 оной үнгэрһэн февраль һара соо үнеэн бүриһөө 217 килограмм һү һаажа абаа.

Гэбэшье, үнгэрһэн һара соо үнеэн бүриһөө 244 килограмм һү һааһан, магтаалтай бэрхэ һаалишан Бимба Ринчиновна Гомбоевагай нэрэ алдарые тусгаар тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Тэрэ мүнөө үедэ даажа абаһан үнеэн бүриһөө хахад пүүдһээ доошо бэшэ һү һаана.

Хэнэйшье мэдэһээр, хабарай сагай түбэгтэй бэрхэ байдалда эды шэнээн ехэ һү һааха гээшэ бэлэн хэрэг бэшэ ааб даа. Иимэ бэрхэ һаалишадай үдэр бүриин оролдолгын ашаар гурбадахи фермэ үдэртөө 600 гаран килограмм һү гүрэндэ тушаана.

Мүн эндэ һаалиин малай тэжээл буйлуулдаг үхэршэн Д-Д. Очиров, Бүргэд Ендонов, коммунист Бабаасан Гомбоев түрүүтэй хододоо үнэн шударгы ажалладаг байба.

Иигэжэ үбэлшье, зуншье өөрэгүй, халуун ажалай охин соробхилжо, һабаараа дүүрэн һаалитай байдаг.

Вас. ГАЛДАНОВ,
манай штатнабэшэ корр.
Улаан-Үдын аймаг.

ЛИТОВСКО ССР. Шяуляйн телевизор бүтээн гаргадаг заводто 40 секунда бүридэ «Таурас-207» маркын телевизорнүүд бүтээн гаргагдана. Паневежскэ «Экранас» заводой, бүтээн гаргаһан кинескопууд энэ телевизортэ тодхогдоно. Паневежскэ телескопууд. Шяуляйн телевизорнүүд гүрэнэй шанарай тэмдэгтэ хүртэнхэй юм.

Эдэ предприятинуудай хоорондоо нягта холбоотойгоор хүдэлһые энэ шанарай тэмдэг гэршэлнэ. Предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд, ниитын эмхи зургаанай түлөөлэгшэд, конструкторнууд, технологууд, хинан шалгагшад, түрүү хүдэлмэришэд саг үргэлжэ уулзажа, үйлэдбэриие саашадань яажа ашаг үрэтэйгөөр эрхилхэ тухайгаа хэлсэдэг.

Мүнөө «Экранас» заводто үйлэдбэриие автомат аргаар хүтэлбэрилдэг боло
приятинуудай хүд
Агуу Октябриин
ойе амжалтатайгаар
түлөө тэмсэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ
нас» заводой аха
структорай орлогш
вак (зүүн гарһаа),
заводой ахамад ко
Т. Ягминас.

ТАСС-ай фото

ЭРДЭМ БЭЛИГЭЭ—ТҮРЭЛ АРАДТАА

БУРЯАДАЙ ЭРДЭМТЭДЭЙ АМЖАЛТА ТУЙЛАЛТАНУУД, СААШАНХИ ЗОРИЛГОНУУД ТУХАЙ

КОММУНИС ПАРТИИН
XXV съезд совет эрдэм
а үмэнэ ехэ зорилго
табиһан байна. Эдээ-
шухалань гэхэдэ,
али ба общестэын жа-
онуудай шэнжэлгэ үр-
ба гүнзэгырүүлхэ,
лизмын материально-
ческэ үндэһэ һуури
ргын гол шухала
алнуудые шиидхэхэ хэ-
хубитаяа оруулха, эр-
техникын дэбжэлтэ хур-
а, үйлэдбэриин ашаг
э болгохо, арад зоной
һайжаруулха, эрдэм
сорол дээшэлүүлхэ,
дые коммунис үзэ-
үмүүжүүлхэ гэһэн юм.
оной зүүн районуудые
түргэнөөр хүгжөөхэ
10-дахи, 11-дэхи табан
удай туршада арадай
е хүгжөөхэ түсэбүүдтэ
агдана. Табан жэлэй
адо орон дотор про-
нна үйлэдбэриин
35—39 процентээр
үүлхээр хараалагда-
а, Сибириин промыш-
ь 1,5 дахинаар ургаха
ай юм. Сибириин лэ
удһаа нефть абажа,
дотор нефть эбалгын
хангагдахэ, газ,
мин, химическэ, ой
ой, целлюлозно-саар-
промышленностиин
шиин ехэнхи хуби мүн
һээ абтаха юм. Ню-
нютагай-үйлэдбэриин
ксиуудые, тэрэ тоодо
орондохи Озерно ба
Байгалай комплекс-
байгуулха гэһэн
ажахын ехэ програм-
бирьтэ бэелүүлэгдэхэ

нтэй дашарамдуулан
н эрдэмтэдэй үмэнэ
илго табигдана, ажа-
уудалнуудые шиид-
тулада научна шэн-
, проектнүүдые та-
ргтэй. «Гол шухала
абариин шэнжэлэлгэ-
, хүгжөөхэ, эдээнэй
рые ехэ болгохо, на-
уйлалтануудые ара-
ахада нэбтэрүүлхэ ба
удые бэлдэхэ талаар
эй Наукануудай ака-
Сибириин отделе-
рхилдэг ажал ябуулга
КПСС-эй ЦК-гай тог-
Сибирьтэ эрдэм ухаа
лын тула партиин зүг-
до анхаржа байһанай
гэршэ мүн болоно.
тоол дотор СССР-эй
уудай академиин Си-
отделениин, тэрэнэй
эмхи зургаануудай
буулга үндэрөөр сэг-
, Сибириин үйлэдбэ-
хүсэнүүдые хүгжөө-
ргэ наукын үүргэ
эшэлүүлхэ талаар со-
дмтэдэй гол зорилгонууд тодорхойлогдонхой.

СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделени ороной зүүн зүгэй районуудай үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые хүгжөөлгэдэ, гэгээрэл болбосорол, соёл дээшэлүүлгэдэ сэхэ нүлөөлөө, саашадаашье нүлөөлхэ, Наукануудай академиин Алас-Дурнын ба Ураалай научна түбүүдэй, ВАСХНИЛ-ай, СССР-эй медицинын эрдэмэй академиин Сибириин отделенинүүдэй тогтохо, дээдэ һургуулинуудай олошорхо ябадал хангаа,—гээд тус тогтоол дотор хэлэгдэнэ.

ПАРТИИН ШИИДХЭБЭРИ *БЭЕЛҮҮЛХЭЭР*

Энэ хэлээшые Буряадай АССР-эй жэшээ дээрэһээ харуулая. Манай нютагта научна эмхи зургаануудай бии болоһон тухай түүхэ дурдангүйгөөр Буряадай филиалай эрдэмтэдэй хэжэ байһан эрдэм шэнжэлгэнүүд тухай тогтохом.

1957 ондо СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин байгуулагдахада, Буряадай республикада эрдэм ухаанай хүгжэхэ талада ехэ түлхисэ болоһон юм. Физикэ, химич, биологиин, геологиин талаар шэнжэлэлгэнүүд эхилһэн байна. Мүн ниитын эрдэм шэнжэлэлгээршье ехэ юумэн хэгдэжэ эхилээ. Кадрнууд олон боложо, теориин, туршалгын талаар шэнжэлэлгэнүүдые хэхэ бааза бии болоо.

Сибириин отделениин президиум, партиин Буряадай обком ба республикын Министрнүүдэй Совет научна шэнжэлэлгэнүүдээ үргэдхэхэ хэрэгтэнь 1958 ондо эмхидхэгдэһэн комплексно институдта ехэ туһаламжа үзүүлдэг байһан юм. Бодото байдалтай холбоотой эрдэм шэнжэлгэнүүдээ улам үргэдхэхэ, научна хүсэнүүдые түргэнөөр ехэдхэхэ хэрэгэй шухала болоходо, 1966 ондо Сибириин отделениин Буряадай филиал байгуулагдаа һэн. Ниитын эрдэмэй, естественнэ эрдэмэй — иимэ хоёр институт филиалда түрүүн ородог байба. Буряадай филиал байгуулһан ушар хадаа ороной зүүн зүгтэ эрдэм наука хүгжөөхын тулада парти ба гүрэнэй зүгһөө гаргаһан шэнэ анхаралай гэршэ болоно. Байгаали шэнжэлэлгын институт байгуулһан ушар Буряад орондохи эрдэм ухаанай түүхэдэ шэнэ хуудаһа нээһэн юм. Академигүүд М. А. Лаврентьев, Г. И. Марчук, А. А. Трофимук, Д. К. Беляев болон бусад Буряад орондо научна шэнжэлгэнүүдые үргэдхэхэ хэрэгтэ сэгнэшэгүй ехэ туһаламжа үзүүлһэн юм.

1973 ондо Буряадай филиалда геологическа институт нээгдээ һэн. Ороной элитэ эрдэмтэдэй саг үргэлжын туһаламжын ашаар филиалда научна шэглэлнүүд бии болоо. Эдээниие хүгжөөхэдэ, эндэхи үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые, мүн культура хүгжөөхэ хэрэгтэ ехэ нүлөө үзүүлээ. Филиалай гурбан институдта, гурбан таһагта мүнөө 565 хүн, тэрэ тоодо 285 эрдэмтэд, тэдэнэй 145-иинь эрдэмэй кандидат, 15-иинь эрдэмэй доктор хүдэлнэ. 9-дэхи табан жэлэй туршада филиалай эрдэмтэд ниитын, физико-математическэ, химиин, биологиин эрдэмээр, газар тухай эрдэмээр 87 асуудал шэнжэлжэ дүүргэһэн байна. СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй эрдэм ба техникын талаар Гүрэнэй комитедэй захилаар 20 гаран темээр шэнжэлэлгэ хэгдээ.

Ниитын эрдэмэй институдай коллектив теориин, научно-хамһабариин шухала асуудалнуудаар шэнжэлэлгэнүүдые амжалтатайгаар хэжэ байна. Институдай хүдэлмэрилэгшэд Буряад ороной түүхэтэй, социально-экономическа, культурна хүгжэлтэтэй холбоотой асуудалнуудые шэнжэлнэ. «Буряад орон хүгжэлтэ түгэс социализмын үедэ» гэһэн темээр арбадахи табан жэлдэ институт хүдэлжэ байна.

Энэ институт СССР-эй Наукануудай академиин научна гол эмхи зургаануудтай хүсөө холбожо хүдэлдэг юм. Табан боти боложо хэблэгдэһэн «Сибириин түүхэ», «Совет олон үндэһэ яһатанай литературын түүхэ», «СССР-эй арадуудай эпос», «Азиин Зүүн-Урда зүгэй оронуудта буддын шажанай мүнөөнэй байдал» гэһэн хамтын монографи бэшэлгэдэ институдай эрдэмтэд хабаадаһан байна.

Байгаали шэнжэлэлгын институдай радиофизикын таһагай эрдэмтэдэй арадай ажахыда ехэ удха шанартай шэнжэлэлгэнүүдые бултыень тоолонгүй хэдэн юумыень дурдая. Таһагай гол шухала комплексно хүдэлмэринүүд Гүрэнэй координационно түсэбэй үндэһөөр хэгдэнэ. Союзна зургаануудай даалгабаряар хүдэлмэринүүд тушаагдаа, 10-дахи табан жэлдэ хэдэн ажал хэгдэжэ байна. Совет-монгол хамтын экспедици Монголой газарай карта зохёогоо, МНР-эй Түбэй ба Сэлэнгын аймагуудта телевидени харуулха научно-техническэ дурадхал бэлдээ.

Химиин полимернүүдэй лабораторидо олон янзын шухала шэнжэлэлгэнүүд хэгдэнэ. Шэнэ зүйлэй полимернүүд болон бусадые бии болгоһоной түлөө авторай зуугаад үнэмшэлгэ, 13 патент (Япониһоо, Англиһаа, Франциһаа, Италиһаа, ГДР-һээ ба ЧССР-һээ) абтаһан байна. «Карболит» (Кемерово) гэжэ заводто, Рубежанска химиин комбинатда зарим шэнжэлэлгэ нэбтэрүүлэгдэнхэй.

Энэ табан жэлэй туршада, удаадахи жэлнүүдтэнь Буряадай АССР-тэ ашагта малтамалай промышленность хурдан түргэнөөр хүгжөөгдэхэ хараатай. Ошурковай, Озёрно ба Холоднинско бусад уурхайнууд ашаглагдажа эхилхэ. Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай хүсэн нилээд ехээр үргэдхэгдэхэ юм. Ашагта малтамалнуудые бүхы дээрэнь (комплексноор) хэрэглэхэ тухайда тогтоол дотор заагдана. Эдэ уурхайнуудай рудае иигэжэ ашаглахада, БАМ хангадаг транспортын холбоондо хүнгэн болохо, тиигэжэ хожомоо үйлэдбэриин томо томо комплекснуудые байгуулха үндэһэ һуури бии болгохо юм.

Ашагта малтамалые комплексноор ашаглаһанай ашаар Буряад ороной горно предприятинуудые нэгэ зангилаа болгожо, концентрат ба хахад продукт гаргахаа болижо, бэлэн продукт — химическэ зүйлнүүдые гаргадаг болохо юм.

Геологиин институт — залуу һалбари мүн. 1968 онһоо байһан геологиин таһагай бааза дээрээ тус институт байгуулагдаа һэн. Сибириин отделениин президиумэй түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо, академик А. А. Трофимук энэ институт байгуулгада ехэ туһа хүргөө һэн. Өөрынгөө институдай лабораториин бүхы түхеэрэлгэнүүдтэйнь 25 хүниие манда үгөө һэн. Тус институдта олон һалбаряар шэнжэлэлгэнүүд хэгдэжэ байна.

Москвагай, Эрхүүгэй научна эмхи зургаануудтай, мүн Буряадай хүдөө ажахын институдтай хамта биологиин таһагай эрдэмтэд Забайкалиин газарай хүрьһэ шэнжэлнэ. Забайкалиин газарай хүрьһэнэй карта табигданхай, сэбдэг хүрьһэтэй газарта минеральна утэгжүүлгэ зүбөөр хэрэглэхэ дурадхал зохёогдонхой. Газарай хүрьһэнэй һалхинһаа гэмтэдэг ушарые шэнжэлжэ хамгаалха хэмжээнүүд — агротехника зохёогдонхой. БАМ шадарай газарай хүрьһэн, хүдөө ажахын эдлүүридэ оруулагдаха газар, эндэ минеральна утэгжүүлгэ зүбөөр хэрэглэжэ, хүдөө ажахын ургамал тариха шэнжэлэлгэнүүд хэгдээ.

Филиалай бүхы һалбаринуудаар хэгдэжэ байһан эрдэм шэнжэлэлгын хүдэлмэриие бултыень дурдахын аргагүй. Манай ажалда дутагдалнуудшье бии ааб даа. Үнгэрэгшэ жэлдэ абтаһан партиин обкомой бюрогой тогтоол дотор эдэ дутуу дундануудаа заагданхай. Эрдэм шэнжэлэлгын ашаг үрэ дээшэлүүлхэ, республика дотороо хэгдэжэ байһан шэнжэлэлгын хүдэлмэриие хоорондонь зохилдуулха, научна туйлалтануудые арадай ажахыда нэбтэрүүлхэ хэрэг үргэдхэхэ хэмжээнүүд абтажа байна. Иигэжэ Буряадай филиалай эрдэмтэд Сибириин отделениин бусад научна түбүүдэй эрдэмтэдтэй хамта ажахасаяа шангадхаха хүсэлэнтэй ажаллана.

М. МОХОСОЕВ,
СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалай президиумэй түрүүлэгшэ.

ЭРДЭМТЭДЭЙ ХҮТЭЛБЭРИЛЭГШЭ

Буряадай филиалай естественнэ эрдэмэй институдай директор, физико-математическа эрдэмэй доктор, Буряадай эрдэм, наукын габьяата ажал ябуулагша Чимит Цыренович Цыдыповые зураг дээрэ харанат.

«Гол шухала ба хамһабариин шэнжэлэлгэнүүдые хүгжөөхэ, эдээнэй ашаг үрые ехэ болгохо, научна туйлалтануудые арадай ажахыда нэбтэрүүлхэ ба кадрнуудые бэлдэхэ талаар СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин эрхилдэг ажал ябуулга тухай» гэжэ КПСС-эй ЦК-гай тогтоолһоо дулдыдажа гараһан Сибириин отделениин зорилгонууд» гэһэн элидхэл соогоо СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин түрүүлэгшэ, академик Г. И. Марчук эрдэмтэ Ч. Ц. Цыдыповэй хүтэлбэрилдэг физико-техническэ таһагай научна шэнжэлэлгэнүүдые тэмдэглэһэн байна. Юуб гэхэдэ, тус коллективэй хэдэг хүдэлмэри арадай ажахытай нягта холбоотой, нүлөөтэй. Энэ таһагай научна хүдэлмэрилэгшэд тэгшэ бэшэ хадалиг газартай нютагуудта теле-дамжуулга хараха хэрэг бэелүүлгэдэ ехэ габьяатай юм. Жэшээлхэдэ, мүнөө манай республикын бүхы шахуу нютагуудай хүн зон телевизор харадаг болонхой.

Тиихэдэ радиофизигүүдэй хэдэг научно-шэнжэлэлгэнүүдэй теори ба бодото байдалтай холбоое иимэ баримтанууд эли тодоор гэршэлжэ үгэнэ. Эдэнэр Гүрэнэй түбэй эмхи зургаануудай даабаряар научно-шэнжэлэлгын зургаан хүдэлмэри амжалтатайгаар бэелүүлжэ дүүргээд байна. Мүн тэрэшэлэн тус эмхи зургаануудай даабаряар лэ эдээндэл адли ехэ удха шанартай хоёр научна хүдэлмэри арбадахи табан жэлэй туршада хэгдэхэ. Тиихэдэ радиофизигүүдэй түрүү коллектив Шэтын областиин арадай ажахын хүгжэлтэдэ хубитаяа оруулалсадаг. Эдэ бүгэдэнэй хажуугаар физико-техническэ таһагай эрдэмтэд хүршэ Монголой Арадай Республикын научна эмхи зургаануудтай бата бэхи холбоо барисаатай юм.

С. БАЛДУЕВАЙ ФОТО.

АЖАБАЙДАЛАЙ ЭРИЛТЭ ХАНГАН...

«СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин ажал ябуулга тухай» КПСС-эй ЦК-гай гаргаһан тогтоол дотор ороной зүүн зүгэй научна эмхинүүдэй туйлаһан амжалта, мүн эрдэмтэдэйнь бэелүүлхэ зорилгонууд тушаа хэлээтэй.

Буряадай филиалай экономическа шэнжэлгэнүүдэй таһагай урда мүн лэ шэнэ зорилгонууд табигдаба. Юуб гэхэдэ, он жэлэй ошохо тума оронойнгаа экономикын хүгжэлтэдэ тон шухала үүргэ дүүргэхэ зүүн зүгэй районуудай түүхэй эдүүдэй баялиг шэнжэлэн тодорхойлхо гээшэ ехэ хэрэг болоно. Энэ талаар арбадахи, мүн удаадахи табан жэлнүүдтэ бүришье һаа ехэ хүдэлмэри хэгдэхэ ёһотой. Гэхэтэй хамта экономикын, социальна болон байгаалиин эрхэ байдалай олон тоото асуудалнуудые научна шэнжэлэлгэнүүдтээ хараалан хэхэ гээшэ мүнөө үеын эрилтэ болонхой. Онсолон хэлэбэл, арадай ажахын хүгжэлтэ комплексноор шиидхэгдэхэ зэргэтэй болоо. Тиихэдэ буряадай эрдэмтэд промышленностиин хүгжэлтэ түсэблэхэдөө, Байгал далайе арюун, сэбэр зандань үлөөхэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулха байна.

Бидэнэр нигээд лэ арадай ажахын хүгжэлтын холын хараата комплексно программануудые зохёожо эхилхэ болонобди. Жэшээлхэдэ, аграрно-промышленна, транспортна гэхэ мэтэ комплексно программанууд табигдаха жэшээтэй. Мүн тэрэшэлэн республикын хүдөө нютагуудта баригдаха үйлэдбэриин комплекснуудай бүридэн бии бололгые хараалха ба түсэблэхэ хэрэгүүдые бүри гүнзэгыгөөр шэнжэлхэ ёһотойбди. Манай эндэхи бүхы шэнжэлэлгэнүүдэй гол удхань хадаа Байгал далай шадархи баялигуудые бодомжотой һайнаар хэрэглэн, байгаалиинь заахашье бузарлахагүй гэһэн бодолтой юм.

М. АЛЕКСЕЕВ,
филиалай экономическа шэнжэлэлгэнүүдэй таһагые даагша.

АША ҮРЭ ЕХЭТЭЙ БОЛГОХЫН ТУЛА

БУРЯАДАЙ ФИЛИАЛАЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ТҮРҮҮЛЭГШЫН ОРЛОГШО, ГЕОЛОГИИН ИНСТИТУДАЙ ДИРЕКТОР Ф. КРЕНДЕЛЕВЭЙ ХӨӨРӨӨН

Буряадай филиал предприяти болон колхоз, совхозуудтай хэлсээнүүдые баталдаг. Жэлһээ жэлдэ эдэ хэлсээнүүдэй хэмжээн ургана. Ажахын тоосооной ёһоор 1972 ондо 67 мянга гаран түхэригэй сэнтэй хүдэлмэри хээбди. Харин үнгэрөөн жэлдэ хэгдэһэн хүдэлмэринүүдэй үнэ сэн 170 мянга гаран түхэригтэ хүргэгдөө. Гэхэтэй хамта, бидэ үшөө олон хэлсээнүүдые баталха арга боломжотойбди.

Иимэ хэлсээнүүдые баталха зуураа, бидэнэр манай хэһэн шэнжэлэлгэнүүдээр һонирхожо, тэдэниие мнай хэрэглэхэ гэжэ шиидэһэн эмхи зургаануудта өөһэдынгөө хүдэлмэриин үрэ дүнгүүдые эльгээдэг, ойлгуулжа үгэдэг гээшэбди. Үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэһэн научна шэнжэлэлгэнүүд олон. Манай эрдэмтэдэй эдэ шэнжэлэлгэнүүд республика дотороо, Монголдо, Шэтын областьдо болон БАМ шадарай нютагуудта теле-дамжуулгада хэрэглэгдэнэ. Улаан-Үдын аймагай «Искра» колхоздо кукурузын ногоон набшын ургаса дээшэлүүлээбди, Байгалай урда захын эрьеые хамгаалха талаар дурадхалнуудые оруулаа һэмди.

Манай филиалай эрдэмтэд БАМ шадарай нютагуудта шэнжэлэлгын ехэ хүдэлмэри дүүргэнэ. Эндэ биологууд болон геологууд научна хүдэлмэринүүдые хэнэ. Эдэнэрэй шэнжэлэлгэнүүдэй зарим тэды түрүүшын дүнгүүд тодоржо байнхай. Жэшээлхэдэ, геологууд Хойто-Байгалай, Муяын, Чарска хүнхэрнүүдые шэнжэлнэ. Тиигэжэ тэдэнэй бэлдэһэн картын ёһоор Буряадай республикын болон Шэтын областиин сейсмическэ карта зохёогдохо юм. Тиихэдэ эндэ хэгдэжэ байһан эрдэм шэнжэлэлгын хүдэлмэриин хэмжээн байгша ондо хоёр дахинаар ехэ болохо байна. Буряадай филиалай эрдэмтэд эдэ бүгэдэдэ горитой хубитаяа оруулха гэжэ оролдожо байнхай.

УРШАЛГЫН ҮЕДЭ

РЕПОРТАЖ

Буряадай филиалай Естественнэ эрдэмэй институдай физико-техническэ таһаг. Тус таһагай научна хүдэлмэрилэгшэд филиалай гол байшангай гурбадахи дабхарай хэдэн таһалгануудые эзэлдэг юм. Тэдэнэйнь нэгэн — 314-дэхи таһалгын үүдэ татажа оробобди. Эндэ зон олон, шууяатай, хүлгөөтэй. Эдэнэр үүдэнэй хажуудахи самбарые тойронхой зогсонод. Тэрээн дээрэнь нюдэнэй төөримэ тоо болон формуланууд бэшээтэй.

Энэ таһалга соо залуу эрдэмтэ Намжил Бодиевич Чимитдоржиевай хүтэлбэрилдэг бүлэгэй научна хүдэлмэрилэгшэд ажалладаг юм. Эрдэмтэдэй тус бүлэг филиалай комсомол-залуушуулай коллективүүдэй нэгэн. Эдэнэрэй дунда зэргын наһан 25-26 болоно. Бүлэгэйнь түрүү эрдэмтэд гэбэл, П. Н. Дагуров, Ю. Л. Ломухин, А. Е. Цыбиков гэгшэд юм. Эрдэмтэд залуушье һаа, шэнжэлэлгын горитой хүдэлмэри хэдэг байна. Физико-техническэ таһагай коллектив электромагнитна долгинуудые тарааха асуудалнуудые шэнжэлдэг. Тиихэдэ Н. Б. Чимитдоржиевай бүлэг орёо оньһон түхеэрэлгэнүүдэй ашаар айхабтар богони (ультракороткий) радио долгинуудые дамжуулха асуудалда хабаатай научна хүдэлмэринүүдые хэдэг байна. Хэһэн шэнжэлэлгэнүүдэй үрэ дүн телевидениидэ, мүн радиорелейнэ лининүүдтэ хэрэглэгдэхэ жэшээтэй. Эдэ хүдэлмэринүүдэй теориин талаар шэнжэлэлгэнүүд СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй эрдэм, техникын Гүрэнэй комитедэй даабаряар дүүргэгдэжэ байна.

Комсомол-залуушуулай коллективэй эрдэм шэнжэлэлгын хүдэлмэриин үрэ дүнгүүдээр СССР-эй Хэлхээ холбооной министерствын проектнэ эмхи зургаанууд һонирхоһон байха юм. Тус бүлэгэй эрдэмтэд мүнөө СССР-эй Хэлхээ холбооной министерствын техническэ управлениин даабаряар ажахын тоосооной хүдэлмэри хэжэ байнхай. Эрдэмтэд манай ерэхэдэ, энэ хүдэлмэрингөө нэгэ хубида хабаатай асуудал зүбшэн хэлсэжэ байһан байгаа.

«Шэнжэлэлгымнай хүдэлмэринүүд арадай ажахытай нягта холбоотой юм. Манай бүлэг СССР-эй Хэлхээ холбооной министерствын түбэй эмхинүүдтэй болон институдуудтай саг үргэлжын холбоо барисаатайгаар ажалладаг, мүн хамтын хүдэлмэринүүдые үнгэргэдэг байнабди. Тэрэшэлэн радио долгиниие газарай нюруу дамжуулан тарааха оньһон түхеэрэлгэнүүдые хэрэглэхэ талаар дурадхалнуудые зохёолгын хүдэлмэри манай бүлэг дүүргэнтүү байна. СССР-тэ иимэ радиолини үшөө үгы юм»,—гэжэ Н. Б. Чимитдоржиев хөөрэнэ. Энэ коллектив һүүлэй гурбан жэлэй туршада радио-дамжуулгын долгинуудта «газарай, агаарай ямараар нүлөөлдэг тухай» темээр ехэ шэнжэлэлгэ гүйсэд дүүргээ.

Манай тэндэһээ гаража ошоходо, эрдэмтэд генераторнууд, радио долгиной хүсые хэмжэдэг, бэшэдэг түхеэрэлгэнүүд болон бусад приборнуудайнгаа хажууда тоо, баримтануудаа үшөө дахин шалгажа байгаа бэлэй.

Д-Р. ДАМБАЕВ,
манай корр.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: физико-техническэ таһагай научна хүдэлмэрилэгшэд (зүүн гарһаа) Ю. Л. Ломухин, Э. А. Трубачеев, П. Н. Дагуров.
С. БАЛДУЕВАЙ ФОТО.

ТОО, БАРИМТАНУУД

Республика дотор
хүсэн ехэ болонхой.
дай филиалһаа гадна
ДНИЛ-ай комплексно
та, дүрбэн дээдэ һур-
уудта, научна стан-
удта, промышленна
приятинуудта эрдэм
лэлгын хүдэлмэри
гдана. Буряад орон
ор 2 мянган шахуу эрдэм-
багшанар эрдэмтэд хү-
Эдээнэй 35-иинь эр-
доктор ба профессор.
-иинь эрдэмэй кандидат,
СФСР-эй наукын габьяата
ал ябуулагша, Буряа-
АССР-эй наукын 19
ьяата ажал ябуулагша
юм.

▽ Филиалай һалбаринууд
публикын арадай ажа-
а һалбаринуудтай холбоо-
оор хүдэлдэг. Хүдөө
ын ба ой модоной ажа-
министерствэнүүдтэй, Буряадай геологиин управлентэй, ЛВРЗ-тэй, үйлэдбэриин «Забайкаллес» нэгэдэлтэй, Яруунын, Нарһатын, «Пограничный», Хүдэриин, Кабанскын, Шасарганын совхозуудтай нягта холбоотойгоор хүдэлдэг юм.

▽ Генетикын лабораториин эрдэмтэд малай үүлтэр һайжаруулха талаар олон жэлдэ хэһэн хүдэлмэриин ашаар город шадарай ажахынуудта нютагай эрхэ байдалда таараһан һү ехэтэй симментал үүлтэрэй мал бии болгоо. Тарган, һайн шанартай мяхалиг мал бии болгохын тулада симментал үүлтэрэй малай шуһые герефордско үүлтэрэй малай шуһантай холиһон байгаа. Тиигэжэ ажахынуудай үйлэдбэриин ашаг үрэ 20 процентээр ехэ болоо. Һүнэй ба мяханай мал үсхэбэрилхэ заабари дурадхал тус лаборатори зохёожо гараа. Эдэ бүгэдын ашаар 1975 ондо, урда жэлэйхитэйнь сасуулхада, Улаан-Үдын аймагай «Заветы Ильича» совхоздо үнеэдэй һубайралга 2 дахин бага болоо. Тиихэдэ «Искра» колхоздо 100 үнеэн бүриһөө 104 тугал абтаһан байна.

▽ Энэл лабораториин эрдэмтэд 1973 онһоо үүлтэртэ хонидой Борьёогой совхоздо ажал ябуулаа. Тиигэжэ эхэ хонидой элитнэ отаранууд эндэ байгуулагдажа, республикын түрүү хонишод Г. Л. Рабдаевта, Б-Ч. Г. Гомбожаповта, Д. Я. Свистуновто үгтэһэн байгаа. Эдэ отарануудта хонин бүриһөө 4,3—4,5 килограмм нооһон хайшалагдадаг, 100 эхэ хонин бүриһөө 125—135 хурьган абтадаг болоо.

ТҮРЭЛХИ ХЭЛЭ ШЭНЖЭЛЭЛГЫН ХҮГЖЭЛТЭҺӨӨ

Буряад хэлэ, бэшэгэй эрдэмтэд совет засагай түрүүшын хэдэн арбаад жэлэй туршада республика дотороо хэлэ бэшэгэй талаар шэнжэлэлгэнүүдые хэһэн байна.

1940-өөд оной эсэсээр, 1950-аад оной эхинһээ хойшо литературна буряад хэлэнэй хүгжэлтэдэ горитой амжалтанууд туйлагдажа эхилээ. 1953 ондо болоһон конференцидэ буряад хэлэ хүгжөөхэ асуудал зүбшэн хэлсэгдэһэн, хэлэн тухай статья, бодомжонууд «Буряад-Монголой Үнэн» ба «Бурят-Монгольская Правда» газетэнүүдтэ толилогдодог байһан. Эрдэм шэнжэлгын культурын институдай хэлэ бэшэгэй секторэй хүтэлбэри доро олон жэлэй туршада хэһэн хүдэлмэриин үрэ дүн боложо Л. Д. Шагдаровай бүридхэһэн буряад хэлэнэй дүримүүдэй ном гаргагдаһан байна. Мүн тиихэдэ К. М. Черемисовэй зохёоһон орфографическа толи (словарь) хэблэгдээ.

1950-аад онуудһаа эхилэн буряад хэлэнэй фонетикэ, морфологи, синтаксис болон үгын баялигай гүнзэгыгөөр шэнжэлэгдэхын хажуугаар тэрэнэй найруулгада, мүн түүхын хүгжэлтэдэ хабаатай асуудалнууд шэнжэлэгдэһэн байна. Тиин хоёр ботиһоо бүридэһэн буряад хэлэнэй академическэ грамматика 1962 ондо хэблэгдэһэн байха юм. И. Д. Бураевай (1958), Л. Д. Шагдаровай (1962), У-Ж. Ш. Дондуковой (1964), Ц-Ж. Ц. Цыдыповэй (1972) ехэ хүдэлмэринүүд бэшэгдээ. Нэрлэгдэһэн шэнжэлгэнүүдтэй зэргэ олон тоото статьянууд эдэ жэлнүүдтэ хэблэгдэһэн.

Һүүлэй он жэлнүүдтэ нютагай хэлэнүүдые шэнжэлэлгэ үргэн дэлисэтэйгээр хэгдэнэ. Тиигэжэ түнхэнэй, боохоной, эхирид-булгадай, баргажанай, сонгоол, сартуул, качугай болон хамнигадай нютаг хэлэнүүдээр научна хүдэлмэри гараа.

1966 онһоо хойшо буряад хэлэ шэнжэлдэг таһаг табан ехэ темээр научна хүдэлмэринүүдые хээ. «Мүнөөнэй буряад хэлэн ба тэрэнэй хүгжэлтэ», «Буряад хэлэнэй нютаг хэлэнүүдэй атлас бэлдэлгэ» гэһэн темэнүүдээр научна хүдэлмэринүүд 1966 онһоо 1970 он болотор хэгдээ. Эрдэмтэд удаадахи табан жэлэй хугасаада «Буряад хэлэнэй түүхэ», «Буряад хэлэнэй үгын баялигые тайлбарилһан толи» гэһэн темэнүүд дээрэ хүдэлөө. Нютаг хэлэнүүдэй атлас ба тайлбарита толи байгша табан жэл соо гүйсэд дүүргэгдэхээр хараалагдана. Юуб гэхэдэ, энэ хоёр темэдэ хабаатай асуудалнууд олон жэлэй туршада шиидхэгдэхэ зэргэтэй юм.

Һүүлэй үедэ буряад хэлэнэй түүхын хүгжэлтэдэ онсо анхарал хандуулагдана. Ц. Б. Цыдендамбаевай ехэ хүдэлмэри 1972 ондо гараа.

Хэлэ шэнжэлдэг таһагайхид тусхай оньһон түхеэрэлгэнүүдые научна хүдэлмэринүүдтээ хэрэглэдэг болонхой. Үшөө 1973 ондо туршалга хэдэг фонетическэ лаборатори бии болгогдоо һэн. Энээнэй аша туһа ехэ гэжэ мэдээжэ. Мүн һүүлэй үедэ буряад хэлэнэй монгол хэлэнүүдтэй, тюркскэ, самодийскэ, тунгус-манжуур, ород болон бусад хэлэнүүдтэй харилсаата танууд шэнжэлэгдэжэ байнхай. Жэшээлхэдэ, В. И. Рассадин «Тофалар хэлэнэй фонетикэ ба үгын баялиг» гэһэн научна хүдэлмэри 1971 ондо бэшэһэн, мүн статьянууд соогоо хэлэнүүдэй бэе бэедээ нүлөөлхэ ябадал хаража үзэһэн байдаг. Эндэхи нютагай ород хэлэнүүдэй буряад хэлэнэй харилсаанда хабаатай асуудалнуудые шэнжэлгэ мүнөө хэгдэжэ эхилэнхэй.

«Буряад хэлэнэй үгын баялигые тайлбарилһан толи» бүридхэгдэжэ байна гэжэ хэлээ һэмди. Тиигээшье һаа энээн дээрэ тогтолтой ха. Энэ толи соо буряад хэлэнэй үгын баялигые гүйсэдөөр харуулха гэжэ оролдохо болонобди. Тиихэдэ энээн соо бэшэгэй болон яряанай хэлэнэй үгэнүүд оролсохо байна. Тус толиин гол зорилго болбол мүнөөнэй буряад хэлэнэй үгын баялигые суглуулха хэрэг болоно. Энэ ехэ хүдэлмэри буряад хэлэн тухай эрдэмэй хүгжэһэнэй ашаар лэ туйлагдажа байна гэхэдэ алдуу болохогүй.

И. БУРАЕВ,
хэлэ бэшэгэй эрдэмэй кандидат.

Соёл культурын һонин

Манай айлшад

«КЛАССИЧЕСКА БАЛЕТ»

ССР Союзай Гүрэнэй «Классическа балет» гэһэн концертнэ ансамбль хоердохиёо манайда айлшаар ерэбэ. Мартын 26—28-да Ленинэй орденто оперо ба баледэй театрай байшан соо шэнэ номернуудһаа бүридхэгдэһэн программаа харуулхань.

Тус ансамблиин артистнар ороной 200 хотонуудаар, Польшо, ГДР, Болгари, Югослави, Бельги, Голланди, ФРГ болон Италида уран бэлигээ харуулһан байха юм.

Залуу артистнуудһаа бүридэһэн энэ ансамблиие СССР-эй арадай артист, Ленинскэ шангай лауреат, Социалис Ажалай Герой Игорь Александрович Моисеев байгуулһан байна. Удаань РСФСР-эй арадай артист Юрий Жданов энэ ансамблиие хүтэлбэрилөө.

М. Петипа, СССР-эй арадай артист Р. Захаров, РСФСР-эй арадай артист Ю. Жданов, РСФСР-эй габьяата артист, А. Горский, Белоруссиин ССР-эй габьяата артист, Литвагай ССР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша К. Голейзовский болон бусадай найруулан табиһан хатарнууд энэ программада оруулагданхай. Мүн мэдээжэ болоһон баледүүдһээ хэһэгүүд харуулагдаха. Жэшээлхэдэ, «Корсар», «Медный всадник», «Спартак», «Дон-Кихот», «Лебединое озеро», «Щелкунчик» «Баядерка» гэһэн зүжэгүүдһээ хэһэгүүдые артистнар харагшадай анхаралда табиха юм.

МАНАЙ КОРР.

Залуушуулай бэлиг

БУРЯАД ХАТАР МОСКВАДА

Залуу уран бэлигтэндэ саг үргэлжын анхарал хандуулха гэһэн партиин ЦК-гай мэдээжэ тогтоолой эрилтэнүүдые дүүргэхын тула орон доторнай һонирхолтойшье, олон янзыншье хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдэжэ байнхай.

Тэдэнэй нэгэн — Россиин Федерациин хүгжэмтэ театрнуудай баледэй залуу артистнуудай концерт мартын 19-20-ной үдэрнүүдтэ Москвагай гүрэнэй Түбэй концертнэ зал соо боложо үнгэрбэ.

Энэ концертдэ манай оперо болон баледэй театрай залуу хатаршад, Буряадай АССР-эй габьяата артистнууд Екатерина Самбуева Юрий Муруев хоёр хабаадажа, олон тоото харагшадай һайшаал, магтаалда хүртэбэ.

Холоһоо ерэһэн айлшадай бэлиг шадабариие москвагайхид үндэрөөр сэгнэһэн байха юм. Бэлигтэй залуу артистнар буряадай профессиональна искусствын дээжэ болохо Л. Книппер, Б. Ямпилов хоёрой «Арюун гоохон Ангар дүүхэй» гэжэ баледһээ адажио хатарһан байна.

Россиин Федерациин автономито республикануудай, хизаарнуудай болон областьнуудай хүгжэмтэ театрнуудай артистнарай эрхимүүдэй эрхимүүд оронойнмай ниислэл хотодо болоһон энэ ехэ концертдэ хабаадаха эрхэдэ хүртэһэн юм. Баледэй залуу артистнуудай бэлиг шадабариин харалга Агуухэ Октябриин 60 жэлэй ойдо зорюулагдана.

П. ЖАПОВ.

Эдиршүүл туршана

ҺУРАГШАДАЙ СЛЁТ

Хэрэнэй соёлой байшанда Түнхэнэй һургуулинуудай арбадахи классай һурагшад ба һурагшадай үйлэдбэриин бригадануудай түлөөлэгшэдэй слет болобо. «Залуушуулые ажалаар хүмүүжүүлхэ ба мэргэжэлээ шэлэн тодорхойлгодонь туһалха» гэһэн асуудалаар аймгүйсэдкомой гэгээрэлэй таһагые даагша В. К. Пахахинов элидхэл хэһэн байна. Следто хабаадаһан совхоз, колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд һурагшадай урда үгэ хэлэхэдээ, тэдэнэрэй шэлэһэн мэргэжэлдэнь хабаатай ажалай шэнжые тайлбарилжа, хүдөө ажахын шиидхэхы һалбаринуудта эдэбхитэйгээр хүдэлхыень уряалба. Саянай совхозой мэдээжэ һаалишан Ажалай Улаан Тугай орденто Доржо Хапхаранов һурагшадта хүдэлмэри тухайгаа хөөрэхэ зуураа, Улаан-Горхоной фермэдэ ерэжэ, ажаллахыень залуушуулые уриба. Хоёр жэлэй урда Жэмһэгэй дунда һургуули дүүргэһэн комсомолшууд түрэл совхоздоо үлэжэ, һаалишад болон механизаторнуудаар хүдэлһэн. Мүнөө тэдэнэр зорилгоёо тодорхойлжо, дурлаһан мэргэжэлдээ һурахын тула хүдөө ажахын институт, техникум ошохо хүсэлэнтэй.

— Мүнөө һургуулияа дүүргэхэ комсомолшууд манай жэшээгээр түрэл ажахыдаа ажаллахаяа үлэхэ гэжэ найданабди, — гээд, слет дээрэ тэдэнэр мэдүүлбэ.

Л. ТАПХАЕВ.

Уран зураг

ВЫСТАВКЭДЭ ХАБААДАЛСАНА

Тусхай мэргэжэлгүй уран зураашадай зурагуудай Бүхэроссиин выставкэ Москва хотодо нээгдэбэ. Эндэ 2 мянган гаран зураг харагшадай анхаралда табигданхай. Эдэ уран зураашад элдэб мэргэжэлтэй, элдэб наһанай хүнүүд. Гэбэшье тэдэнэр бултадаа искусствада дуратай зон. Энэ выставкэ дээрэ Буряад ороной тусхай мэргэжэлгүй уран зураашадай зурагууд олоор харуулагдана. Жэшээлэн хэлэбэл, модоной дархан В. Драчевой «Ажалай һүүлээр» гэһэн зураг олондо һайшаагдана. Тэрэнэй зураг дээрэ хүдэлмэришэдэй тосхон харанабди. Залуу айл ажалһаа бусажа ябана. Үбгэниинь жаахан хүбүүгээ тэбэринхэй, харин нүхэрынь сагаан хилээмэ дүмүүхэнээр үбсүүндэе няагаад алхална. Пенсионер Г. Барамыкинай хэдэн зураг сугларагшадай анхарал татана. Илангаяа «Лэнэ мүрэн дээрэ Зверевэй отрядай банданууды намналга» гэһэн зураг һонирхолтой. Мүн баһа тэрэнэй зураһан «Илалтынгаа туг унагаажа болохогүй», «Ильич Разливта», «Хурын наадан» гэхэ мэтэ зурагуудынь һайшаамаар.

Зарим уран зураашадай зурагууд Буряад ороноо магтан дуулаһан, байгаалиинь гоё һайханиие зурагалһан байха юм. Зарим тэдыень нэрлэбэл, слесарь Г. Ефимовэй «Забайкалиин намар», Л. Каменевай «Үбэлэй байгаали», пенсионер М. Донскойн «Мүльһэн хүдэлбэ», «Байгал», монтер В. Конечнын «Үүлэн», «Сэсэгүүд», үхибүүдые хүмүүжүүлэгшэ Ю. Луговойн «Үбэл», «Адамово тосхон» гэхэ мэтэнүүд болоно.

Портрет зуралгые уран зураашад хүшэр дээрэ тоолодог. Зарим зурагууд хүнэй сэдьхэлэй байдал харуулжа шадаагүй, мүн лэ тэрэнэй түхэл бэеые зураалһан байдаг. Харин военком С. Колечанов «Басаганаймни портрет» гэһэн зурагаа шадамар бэрхээр зуража шадаа.

Выставкэ дээрэ Буряад ороной уран зураашадай табиһан бүхы бүтээлнүүд тухай хөөрэжэ барашагүй. Гэбэшье зарим тэдыень нэрлэбэл, пенсионер Д. Баторовай «Хониншон Мыдыгма», шофёр В. Цыреновэй «Таряа хуряалга», инженер С. Пушкаревой «Модокой бааза», пенсионер Л. Доржиевай «Талада уулзалга» гэхэ мэтэ зурагуудые тэмдэглэмээр.

Выставкэ харахаяа сугларһан олон тоото харагшад тусхай мэргэжэлгүй уран зураашадта баяр баясхалан хүргэһэн байна. Тэдэнэй тоодо Буряадай уран зураашад оролсоно.

В. ЦЕРЕТЕЛИ.

Москва.

Шэнэ зүжэгүүд

ГОРОДОЙ ТЕАТРНУУДТА

Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ буряадай гүрэнэй академическэ театрта драматург Дугар Дылгыровэй «Сагаан нуурай эрьедэ», гэһэн зүжэг харуулагдажа байна. Энэ зүжэгые театрай режиссёр, Буряадай АССР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша. Ц. Цыренжапов найруулан табиба. Түрэл хотымнай олон тоото зүжэгтэ дуратайшуул энэ зүжэгые ехэ һонирхолтойгоор харана. Юуб гэбэл, зүжэгэй үйлэ Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай үедэ болоно. Эндэ совет сэрэгшэдэй эрэлхэг баатаршалга, тылдэ үлэһэн үбгэд, хүгшэдэй, үхибүүдэй гайхамшагта ажал эли тодоор харуулагдана. Дайнай дүүрэһээр хэды олон жэлэй үнгэрөөшье һаа, тэдэ шэрүүн жэлнүүд совет хүнүүдэй ухаан бодолдо үлэнхэй.

Энэ зүжэгэй үйлэ хэрэгүүд буряад һууринда болоно. Тус һууринай эрэшүүлэй олонхинь дайнда мордонхой. Зариманиинь Эсэгэ ороноо хамгаалжа, баатарай үхэлөөр унана. Тиихэдэнь нютагайхидынь, гэр бүлынхидынь хэды уйдабашье, Улаан Армингаа ээлжээтэ илалта бүхэниие айхабтар ехэ баяр баясхалантайгаар угтана.

Гүрэнэй Буряадай Ленинэй орденто оперо болон баледэй театрта Б. Терентьевэй «Максимка» гэжэ оперын премьерэ һаяхан болобо. Энэ оперо ородой уран зохёолшо К. Станюковичой рассказуудаар зохёогдоо юм. Тус оперо дирижер Л. Морозовскиин ударидалга доро табигдаһан байна. Оперын премьерэ ехэ халуунаар угтаба. Тус оперын гол ролиие хореографическа училищиин һурагша Эдуард Мусаев наадаба. Энэ оперо соо ород матросой һайн һайхан, үнэн сэхэ абари зан, ядаһан, тулиһан хүнүүдтэ тэрэнэй туһалха хүсэл харуулагдана. Тиигэжэ ород матросууд негр хүбүүхэнэй баяд ноёдто баһуулжа, тэдэнэй энеэдэ наадан боложо байһыень сүлөөлнэ.

Оперын сюжедэй орёо дээрэһээ, театрай бүхы коллектив ехэ оролдолго гарган хүдэлөө гэжэ тэмдэглэттэй. Энэ оперые нэн түрүүн Москвагай түбэй хүүгэдэй хүгжэмтэ театр табяа һэн.

Ород драмын театрта мүн лэ баһа шэнэ зүжэгэй премьерэ болоо. Эндэ М. Рощиной «Үбгэ һамган хоёр түлөөһөөр байра бэдэрнэ» гэһэн зүжэгые тус театрай режиссер И. Кучер табиһан байна. Энэ зүжэг соо һая гэр бүлэ болоһон Алёна Алёша хоёр ажабайдал гээшые муу мэдэдэг, гэр тойронхи ажал хэжэ огто шадахагүй байна. Энээн дээрэһээ залуу айлайхи тоосолдодог, хэрэлдээдшье абадаг байгаа. Тэдэниие эхэ, эсэгэнэрынь ажал хүүлэжэ һургаагүй, дээрэһээнь нимэ юумэн болоно. Гэбэшье, сагай үнгэрхэ бури тэдэнэр ажабайдалай дүршэлтэй боложо, эбтэй зетэй ажаһууна гэжэ харуулагдана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Максимка» гэжэ опероһоо нэгэ үйлэ харанабди.

Ф. СОРОКИНОЙ
фототекст.

СПОРТ СПОРТ СПОРТ СПОРТ

ТҮРҮҮ ҺУУРИ ЭЗЭЛБЭ

Улаан-Үдэ хотын шатаршадай клуб соо хүдөөгэй шатаршадай дунда командаараа түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн үнгэргэгдэбэ. Мүрысөөндэ арба нэгэн команда хабаадалсаа.

Яруунын, Хурэмхаанай, Сэлэнгын, Хориин, Түнхэнэй аймагуудай, хүдөө ажахын институдай, «Бурятколхозпроект», «Гипросельстрой», «Урожай» бүлгэмэй суглуулагдамал командануд ерэһэн байгаа. Мүн М. Н. Ербановай нэрэмжэтэ хүдөө ажахын техникум хоёр команда табиһан байна. Зүгөөр хүдөөгэй шатаршадай дунда үнгэрэгшэ жэлдэ республикын чемпион болоһон Хэжэнгын, Баргажанай, Улаан-Үдын аймагуудай командануудай энэ наадында юундэшьеб, ерээгүйнь гайхалтай байба.

Команда бүхэнэй бүридэлдэ гурбан эрэ, хоёр эхэнэр шатаршад абтанхай. Шатаршад хоорондоо арбан уулзалга үнгэргөө.

Нааданай дүн хаража үзэхэдэ, эндэ шадамар бэрхэ шатаршад шүүжэ гараа. Жэшээнь, хүдөө ажахын институдай командын шатаршад бүхы уулзалгануудта илажа гарахадаа, дүн хамта 37,5 очко абажа, түрүү һуури эзэлхэдээ, хүдөөгэй шатаршадай дундаһаа 1977 оной республикын чемпионой нэрэ солодо хүртэбэ. 34—32 очкотой болоһон Түнхэнэй аймагай, хүдөө ажахын техникумэй командануд хоёрдохи, гурбадахи һууринуудые эзэлээ.

Эрэшүүлэй дундаһаа нэгэдэхи хюлгэ дээрэ наадаһан хүдөө ажахын институдай түлөөлэгшэ Б. Мункоев абажа боломоор 10-һаа 8 очкотой боложо, түрүү һуурида гараа. Мүн тус институдай студентка Наташа Малянова «Урожай» бүлгэмэй чемпионка болобо.

«Урожай» бүлгэмэй областной соведэй грамота, үнэтэ бэлэгүүд мүрысөөндэ түрүүшын гурбан һуури эзэлһэн шатаршадта барюулагдаа.

Түрүүшынхээ республикын чемпион болоһон хүдөө ажахын институдай шатаршадай команда дамжуулгын кубогаар шагнагдаһан байна.

В. МАМИЛОВ.

ЭРХИМ БҮХЭШҮҮЛ СООҺОО...

Оронойнмай суута спортсмен, Олимпиин наадануудай гурба удаа, дэлхэйн долоо дахин чемпион, СССР-эй спортын габьяата мастер Александр Медведь гэгшын шанда хүртэхын түлөө дүрэ буляалдалгаар мүрысөөн Витебск хотодо болобо. Уласхоорондын наймадахи энэ мүрысөөндэ юһэн оронуудай спортсменүүд хабаадалсаһан байгаа.

СССР-эй суглуулагдамал командын бүридэлдэ абтаһан, уласхоорондын классай спортын мастер Олег Алексеев бронзо медальда хүртэбэ.

Нютагаймнай хүбүүн Польшын Мазур, Венгриин Ковач, Болгариин Баев, командынгаа гэшүүд Вахт, Чупров гэгшэдые шүүһэн байгаа. Харин уласхоорондын классай спортын мастер Марковичто очкогоор диилдэхэ баатай болоһон байна.

Мүн энэ мүрысөөндэ хабаадалсаһан манай республикын бүхэ, СССР-эй спортын мастер Геннадий Махутов уласхоорондын классай спортын мастер Потапенко гэгшые шүүбэшье, уласхоорондын классай нүгөөдэ мастер Джамалдиновта диилдэхэдээ, саашадаа барилдаха эрхэгүй болоо.

Манай корр.

«ЛОКОМОТИВ»—РЕСПУБЛИКЫН ЧЕМПИОН

Шайбатай хоккейгээр Буряадай АССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн гурбан һара шахуу саг соо үргэлжэлһэнөө һаяхан дүүрэбэ. Зургаан командын хоккеистнүүд хоёр дүхэригөөр наадаһан байгаа.

Һүүлшын лэ наадында чемпион тодорбо. Эндэ транспортын «Локомотив» Улаан-Үдын локомотив-вагон заһабарилгын заводой спортын клубай командатай уулзахадаа, 3:5 тоотойгоор шүүгдэбэшье, сохижо оруулһан ба ворота руугаа алдаһан шайбынгаа тоогоор үлүү байжа, республикын чемпион болобо. Эдэнэр тус тустаа 18 очко абаһан байна. Хүүгэдэй спортын 6-дахи һургуулиин хоккеистнүүд эдэбхитэй һайнаар наадажа, гурбадахи һуури эзэлээ.

Урда урдын жэлнүүдтэ хэдэн удаа чемпион болоһон гү, али шангай һууринуудта гарадаг байһан авиационно заводой «Забайкалец» гэжэ спортын клубай түлөөлэгшэд энэ жэлэй наадында юундэшьеб хабаадабагүй.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

ШАМБАЙШУУЛ ШАЛГАР

«Правда» газетын шангуудта хүртэхын түлөө республикын хүнгэн атледүүдэй заншалта урилдаан «Спартак» бүлгэмэй уһанай бааза шадар үнгэргэгдэбэ. Спортын долоон бүлгэмэй 200 гаран урилдаашан энэ мүрысөөндэ хабаадаһан байгаа.

«Буревестник» бүлгэмэй спортсменүүд командаараа түрүүшынхеэ илаба. Залуу тренер Валерий Разницын энэ талаар ехэ габьяатай.

Бэрхэ хүнгэн атледүүдээрэ суурхадаг «Труд», «Урожай» бүлгэмүүд хоёрдохи, гурбадахи, һууринуудые эзэлбэ.

Басагад 1.000 метртэ урилдаба. «Труд» бүлгэмэй түлөөлэгшэ В. Шалаева энэ зайе түрүүлэн гаталжа, сугларагшадай магтаалда хүртөө. «Спартагай» хүнгэн атлет В. Филиппова—2.000 метртэ, «Урожайн» спортсменүүд А. Казарикин, Ф. Саляхудинов—3.000 бо-

лон 5.000 метртэ,
вые резервы»
Е. Ситникова 3.00
илажа, республикы
нууд болобо.
8.000 метр. Энд
холтой шанга тэм
һон байха юм.
резервы» бүлгэмэ
урилдаашан, Ула
индустриально - пе
ска техникумэй баг
тын мастерта
Петр Васильев ила
ха гэжэ сугларагша
һан байха. Зүгөөр
түлөөлэгшэ Анатол
тов эрхим һайн һо
лэдхэлтэй байжа,
24.55 минута соо
12.000 метр.
лец» гэжэ спортын
гэшүүн Дамдин
эндэ илажа, фи
болон спортын
канска комитедэй
моор, үнэтэ бэлэ
нагдаа.

Ж. БАТОМУН

Нютагаймнай хүбүүн хоёрдо

Мүнөө СССР-эй Зэбсэгтэ хүсэнүүдтэ алба хэжэ ябаһан Захааминай аймагай Александр Дугаров ороной боксёрнуудай дунда «арһан бээлэйн» хоёрдохи эзэниинь болобо. Тэрэ Фрунзе хотодо СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө эхилһэн нааданда хабаадалсахадаа, «Локомотив» бүлгэмэй Путинце-

вые, «Спартагай»
вые, «Зенидэй»
гэгшэдые шүүһэн
кын Ткаченкэдэ
байба. Хоёрдохи һу
жэ, мүнгэн меда
тэбэ. Мүнөө тэрэни
эй габьяата трене
Богаев һоридог юм.

Манай

«СПОРТЛОТОГОЙ
«СПОРТЛОТО-2-ой» ТИРАЖ

«Спортлотогой», «Спортлото
мартын 23-да үнгэргэгдэһэн ти
«Спортлото»: 11 (велоспорт),
най-моторно спорт), 14 (уһан
бүмбэгөөр наадалга), 24 (сана)
руу һүрэлгэ), 43 (фехтовани);
«Спортлото-2»: 10 (буер),
най-моторно спорт), 18 (
30 (далбагата спорт), 40 (туризм), 43 (фехтован
(Т

Телефон телеграф радио ХИЛЫН саанаһаа

ДАР-ЭС-САЛАМ

Ф. КАСТРЫН ХЭЛЭҺЭН ҮГЭ

ТАСС

Эдэ оронуудай арадуудай тэмсэлэй ашаар лэ Зимбабве, Намиби, ЮАР сүлөөлэгдэхэ аргатай байна. Революциие газаа талаһаа хэжэ болохогүй гээд Кубын Компартиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, Кубын Республикын Гүрэнэй Соведэй ба Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Фидель Кастро эндэ үнгэргэгдэһэн пресс-конференци дээрэ мэдүүлээ.

Африкын урда хубида эрхэ сүлөө тогтоохын түлөө тэмсэлшэдтэ туһаламжа үзүүлхэ гээшэ интернациональна уялгамнай болоно гээд Куба, дэлхэйн түрүү үзэлтэй бусад оронуудтал адли, һайн ойлгоно гэжэ тэрэ хэлэбэ. Энэ дэмжэлгын арга нүхэсэлнүүд тухай асуудалые шиидхэхэ гээшэ Африкын гүрэнүүдэй бэеэ дааһан байдалай эрхэ болоно.

Африкын энэ орондо эсэргүүгээр Урда Африкын сэрэгэйхидэй зэбсэгтэ добтолго хэхэ үедэ Анголын Арадай Республикада Куба туһалаа һэн гээд Ф. Кастро онсолон тэмдэглэбэ. Эзэрхэг түримхэй добтолгодо дайрагдаһан Анголын арад туһаламжа эрихэ эрхэтэй байгаа гээд тэрэ мэдүүлээ.

Заиртахи байдалда Куба хабаатай гэһэн баруунай хэблэлэй мэдээсэлнүүд худал хуурмаг байна гэжэ Кубын революциин хүтэлбэрилэгшэ элирхэйлбэ. Заиртахи хёмороо зүришэлдөөндэ нэгэшье кубинец хабаадаанагүй. Эрхэ сүлөөгэйнгөө түлөө тэмсэлшэдые бидэ зэбсэгжүүлээгүйбди, һургаагүйбди.

Заирай урда хубидахи байдалда Анголошье хабаатай бэшэ. Восстани хадаа энэ ороной доторой хэрэг болоно гэжэ Ф. Кастро хэлэбэ. Заир хадаа Анголодо эсэргүү эзэрхэг түримхэй ябуулгануудые ходо ходо хэжэ байдаг империализмаар дэмжэгдэдэг хархис хүсэнүүдтэ баазань болоһон байна гэжэ саашадаа тэмдэглээ.

Орон доторхи байдалаа Заирай правительство өөһэдынгөө аша туһада хэрэглэхые һэдэнэ гэжэ Ф. Кастро хэлэбэ. Кубын хамааралсалга тухай худал хуурмаг үгэнүүдээр далдалагдан, Заирай арадта эсэргүү хашалта харшалалтануудаа үргэлжэлүүлхын тула Заирай правительство США-гай империалистнуудһаа, Европын шэнэ түхэлэй колонизаторнуудһаа сэрэгэй туһаламжа эринэ.

Латиин Америкын оронуудта зүрюу харша ябуулганууда США-гай империалис хүсэнүүд үргэлжэлүүлһээр. Энэнь тус түбиин, дэлхэйн хүгжэжэ байгаа бүхы гүрэнүүдэй арадуудай социальна ба экономическа асуудалнуудые амжалтатайгаар шиидхэхэдэ һаад тойбо татана. Нэгэ нэгэеэ хүндэлөөд, амгалан гуримаар зэргэ оршохо гол ёһонуудые наринаар сахяад лэ байгаа һаань, Кубын ба США-гай хоорондохи харилсаан һайжарха аргатай гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Танзаниин президент Джулиус Ньереретэй хэһэн хөөрэлдөөнүүдэйнгөө дүнгүүд тухайда Фидель Кастро тогтон хэлэхэдээ, Кубын ба Танзаниин хоорондохи хани барисаан, харилсаа холбоон амжалтатайгаар хүгжэжэ байна гэжэ тэмдэглээ. Энэ юунһээ болоноб гэхэдэ, хоёр орон империалистнуудта эсэргүүгээр тэмсэнэ, бэеэ дааһан байдалайнгаа түлөө арадуудай тэмсэлые дэмжэнэ.

МАПУТУ

ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮД ДҮҮРЭБЭ

ТАСС

Кубын Компартиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, Кубын Гүрэнэй Соведэй ба Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Фидель Кастро Мозамбигай Арадай Республикада ерэжэ, хөөрэлдөөнүүдые хэжэ дүүргэбэ. Тэрэ Мозамбигай Бейрэ хотоһоо мордоо. Мозамбигые сүлөөлхэ фронтын (ФРЕЛИМО) ЦК-гай түрүүлэгшэ, Мозамбигай президент Самора Машель НРМ-эй партийна ба гүрэнэй ажал ябуулагшад тэрэниие аэропорт дээрэ үдэшэбэ.

Мозамбик-кубын хөөрэлдөөнүүдэй үедэ Африкын ба уласхоорондын гол шухала асуудалнууд, Куба болон Мозамбигай хоорондохи харилсаае хүгжөөхэ асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэһэн байгаа.

Бейрэ хотын ажалшадай митинг дээрэ Ф. Кастро үгэ хэлэхэдээ дэлхэйн, тодорхойлон хэлэхэдэ, Африка түбиин урда хубидахи дарлагдаһан арадуудые мүлжэхэ бүхы арганууда империализм үлөөхые һэдэнэ гэжэ тэмдэглээ. Хоёр ороной хоорондохи хани барисаае, дайшалхы һаналаа нэгэдэлгые саашадань хүгжөөхын аша туһада Кубын Компарти ФРЕЛИМО-той холбоо барисаа тогтоохоор бэлэн гэжэ тэрэ хэлэбэ.

ЛУАНДА

Анголын правительствын мэдүүлгэ

ТАСС

Заирай Шаба провинцида боложо байһан үйлэ хэрэгүүдтэ ямаршье хабаагүй байһан тухайдаа Анголын Арадай Республикын правительство нэгэнтэ бэшэ мэдүүлһэн байна. Зүгөөр Заирай правительство Анголын Арадай Республикада зүрюу сэрэгэй харата муухай ябуулгануудаа зогсооногүй гээд Анголын Оборонын министерствын эндэ тараагдаһан коммюнике дотор хэлэгдэнэ.

«Байгша оной мартын 15-да Заирай хоёр самолет НРА-гай агаарай дайда руу нэбтэрэн орожо, Казомбо райондохи Шиленгэ тосхониие бомбодоһон байна, — гэжэ коммюнике соо тэмдэглэгдэнэ. — Мартын 16-да Заирай самолёт Шилумба, Камафуафа тосхонуудые бомбодоо». Эдэ харата ябуулгануудай үг зорилгонууд мэдээжэ ааб даа. Киншасын правительство энэ хёморсо зүришэлдөөе интернационалис шэнжэтэй болгохые эрмэлзэнэ. Тиигэжэ арадай Анголодо эсэргүү эзэрхэг түримхэй шэнэ ябуулгануудые үүдхэнэ бшуу.

АФИНА

Грециин компартиин ЦК-гай пленум

ТАСС

Грециин Коммунис партиин Центральна Комитедэй заседани эндэ болобо. КПГ-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь К. Флоракис орон доторхи политическэ байдал, партиин гол шухала зорилгонууд ба X съездэ тэрэнэй бэлдэжэ байһан тухай элидхэл хэбэ. КПГ-гэй ЦК-гай Политбюрогой ажал ябуулгые заседанида хабаадагшад нэгэн һаналтайгаар һайшаагаад, тогтоол баталан абаа. Энэ тогтоолынь «Ризоспастис» газетэдэ толилогдоһон байна. Тэрэниие НАТО-гай сэрэгэй эмхидэ тэхэрюулхэ, энэ бүлэгэй аша туһада Кипрэй асуудалые шиидхэхэ зорилготойгоор империалис оронууд Грециие хашана, харшална гээд тогтоол соо тэмдэглэгдэнэ. Советскэ Союзай үүсхэлээр ООН-ой оршондо Кипрэй асуудалые шиидхэхэ уласхоорондын конференци зарлаха гээшэ Кипртэхи байдалые гуримшуулха аргатай гээд КПГ мэдүүлнэ. Грецидэ американ сэрэгэй баазануудые усадхахын түлөө, НАТО-һоо тэрэниие гаргахын түлөө тэмсэлээ үргэлжэлүүлхэ шухала гэжэ КПГ тоолоно.

Орон доторхи политическэ байдалые шэнжэлхэдээ, хүн зоной байдал улам муудажа, экономическа кризисэй түбэг бэрхэшээлнүүд ажалшадай мүр дээрэ бууужа байна гэжэ КПГ тэмдэглэнэ.

Советскэ Союз ба бусад социалис оронуудта эсэргүүгээр баруунай оронуудта хэгдэдэг харата муухай номнолые Грециин Компарти эрид буруушааба. Иимэ ябуулга хадаа социалис оронуудай дотоодын хэрэгүүдтэ бүдүүлигээр хамааралсаһан хэрэг болоно. Эдэ бүгэдэ социалис оронуудые хардан гүрдэхэ, социализмын суртал һургаалнуудта этигэл буурлуулха, капиталис оронуудта демократическа эрхэнүүдые бүдүүлигээр хазагайруулгаһаа, капитализмын бүгэдэ ниитын кризисэй хойшолонгуудһаа арадуудай анхарал холодуулха зорилготой байна гээд мэдүүлгэ соо тэмдэглэгдээ.

Социалис оронуудта зүрюу харша хардалга гүрдэлгэнүүдые хэхэдээ, уласхоорондын шахардуу байдал һуларуулха политикые, ниитэ Европын зүблөөндэ хабаадаһан гүрэнүүдэй түлөөлэгшэдэй Белградта болохо уулзалгые буруу һүргэхэ зорилготой. Пролетарска интернационализмые саашадань бэхижүүлхэ шухала гэжэ КПГ-гэй ЦК тэмдэглэнэ. Агуухэ Октябриин социалис революциин энэ жэлдэ тэмдэглэгдэхэеэ байһан 60 жэлэй ой хадаа гансал совет арадай бэшэ, харин бүхы бусад арадуудай ажабайдалда шухала ушар хэрэг болоно. Совет засагай 60 жэлэй ой марксизм-ленинизмын илагдашагүй хүсые, үнэн байдалай, эрхэ сүлөөгэй ба хүгжэлтэ дэбжэлтын общество болохо шэнэ социалис обществын булюу байһые элирхэйлэн харуулаа. Агуухэ Октябриин 60 жэлэй ойе Грециин Коммунис парти тэмдэглэхэдээ, социализмын амжалта түйлалтануудые тэмдэглэн, марксизм-ленинизмын ба пролетарска интернационализмын арюун сэбэр байлгые сахин хамгаалха гээд тогтоол соо хэлэгдэнэ. Грециин Компарти антикоммунизмые, антисоветизмые, бүхы түхэлэй оппортунизмые эрид буруушаана.

Грециин Компартиин X съездэ бэлэдхэлэй ямараар хэгдэжэ байһан тухай асуудалые хаража үзэхэдөө, КПГ-гэй ЦК энэ асуудалые үргэдхэгдэмэл пленум дээрэ зүбшэн хэлсэхые шиидхэбэ.

ВЬЕНТЬЯН

ВЬЕНТЬЯНДА ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮД БОЛОБО

ТАСС

Каосан Патет Лао гэдэг информационно агентствын мэдээсэлһэнэй ёһоор, орон доторой, мүн гадаадашье Лаосой арадай дайсадта туһаламжа дэмжэлгэ саашадаа үзүүлхэгүйбди гэжэ США-гай президент найдуулаа гээд США-гай президентын комиссиин Вьентьянда ерээд байхада болоһон хөөрэлдөөнүүдэй үедэ американ тала мэдүүлээ.

США-тай һайн харилсаа холбоо тогтоохо хүсэлэнтэй байһанаа Лаосой тала тэмдэглээ гэжэ агентствын мэдээсэл дотор хэлэгдэнэ. Дайнай жэлнүүдтэ Лаосто һураггүйгөөр үгы болоһон американ сэрэгэй алба хаагшадай хуби заяан тухай тэрэ комиссида мэдээсээд, ороной экономико һэргээлгэдэ США-гай зүгһөө туһа хүргэхэ тухай асуудалда тогтожо хэлэһэн байгаа.

Комисси ЛНДР-эй президент Суфанувонгтай уулзажа хөөрэлдэбэ. Энэ уулзалгын үедэ комиссиин толгойлогшо Л. Вудкок США-гай президент Дж. Картерай бэшэгые Суфанувонгдо барюулаа. Комисси ЛНДР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр Пхун Сипасеутэй мүн лэ уулзаһан байна.

ПРАВДА БУРЯ

Нэгэдэхи хуу
«Эрдэм техникын
хүдөөдэ» — түрүү
«Ниислэл хотодо
барюулагдаба» — С.
деевэй корреспо
«Партиин түсэб —
түсэб» — ТАСС-ай
риал.

Хоёрдохи хуу
«Ёһотой халаан ер
Б. Бирбаевай статья
орон доторнай.

Гурбадахи хуу
Республикын эрд
хэһэн хөөрэлдөөн.

Дүрбэдэхи хуу
Ф. Сорокиной статья
тын һонин. Соносх

СЭНХИР ЭК

НЭГЭДЭХИ ПРОГР
«Орбита». 7.55
жуулгын программа.
Шэнэ һонин. 8.10
нэй гимнастика. 8.
бүүдтэ — фильм.
нет дома» (7—14
ринүүд). 9.40 — Т
левидениин ба бү
радиогой ород ду
демическэ хоорой
10.25 — **«Олон ту**
нинскэ университе
вет хүн — интер
лист ба Эхэ орон
тай хүн», 10.55 —
лалга. 14.25 — Д
гын программа. 1
«Асари барилгану
нүүд» — кинопр
15.30 — Үхибү
фильм. «Удивительн
клад».

Улаан-Үдэ. 16.45
нэ һонин. 16.55 —
хоорондын шэ
17.15 — «Дружина
шина» — телеочерк
— «Үргэн түрэл
гэжэ циклһээ дамж
«Орбита». 18.15
лонго». Арадуудай
лигэй уласхоорондь
дохи фестиваль. Ир
— «СССР-эй проф
дай XVI съездын
дууд хөөрэнэ».
СССР-эй арадай ар
Гуляевай концерт.
«Манай намтар. 1
он». 21.00—«Время
— СССР-эй профс
XVI съездын делег
айлшадта зорюу
концерт. (Кремлиин
нүүдэй ордон
дамжуулагдаха).
Дамжуулгын прогр
ХОЁРДОХИ ПРО
«Орбита». 16.45
ва ба Москвагайхи
— «Орлёнок» те
концертын зал. 18.0
нэ һонин.
Улаан-Үдэ. 18.15
езд в революцию»
тата фильм. 19.05
ороноо хамгаалгын
дайнай кинемато
баримтата фильм.
«Минии намтар ш
оронхой» — те
21.00 — «Истоки».
серн — «Сыновья».

Редактор
Р. Б. ГАРМА

Манай адрес, теле

Индекс: 670000,
Үдэ. ул. Ленина,
фоны: редактора-
приемная - 2-54-93.

Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР Н-00419.